ISSN 1821-1062

JEVREJSKI PREGLED

SAVEZ JEVREJSKIH OPŠTINA SRBIJE

Godina XXVI • Broj 3 • Beograd • jun/jul 2017. • SIVAN/TAMUZ – 5777.

SVEČANA AKADEMIJA POVODOM 10. MAJA, DANA SEĆANJA NA ŽRTVE HOLOKAUSTA U BEOGRADU

Strana 2–3

75 godina od stradanja

INTERVJU: ROBERT SINGER

Strana 4–5

Svaka žrtva zaslužuje da je se sećamo

IZ JO SUBOTICA • PESAH UZ LIMUD KEŠET •

O prazniku i njegovim običajima

Strana 6

PREDSTAVLJANJE KNJIGE U BUDIMPEŠTI •

„Od života do života preko Holokausta"

Strana 7

POVODOM STOGODIŠNJICE ROĐENJA RUDOLFA BRUČIJA •

Balet Katarina Izmailova u Srpskom narodnom pozorištu

Strana 12

JOM HAŠOA – PANČEVO •

Venci na Stratištu

Strana 13

NOVI SAD: OBELEŽENA GODIŠNJICA DEPORTACIJE

Strana 39

Ne dozvoliti reviziju istorije

MANIFESTACIJA „SEĆANJE NA HOLOKAUST"

Strana 8-9

Istorija nasilja i njegove posledice

DRUGI PIŠU

DRUGI PIŠU: "B92": **Saveznici mogli da spreče Holokaust?** (str. 16)

„Džeruzalem post": **Terorizam opstaje jer donosi rezultate** (str. 18-19)

SVEČANA AKADEMIJA POVODOM 10. MAJA, DANA SEĆANJA NA ŽRTVE HOLOKAUSTA U BEOGRADU

Piše: Ivona Beker Albahari

75 godina od stradanja

Aleksandar Vulin:

„Svaka rana, radost i borba jevrejskog naroda predstavljaju ranu, radost i borbu srpskog naroda“

Jakob Salom:

„Svedoci smo prekrajanja istorije i izjednačavanja žrtava i dželata“

Usredu 10. maja sa početkom u 19 časova, u nekadašnjem Spasićevom paviljonu, na Starom sajmištu, održana je Svečana akademija povodom Dana sećanja na žrtve Holokausta u Beogradu 10. maj. Akademiju su organizovali Grad Beograd, Jevrejska opština Beograd i B'nei B'rit Loža Srbija.

Ove godine navršilo se tačno 75 godina od 10. maja 1942. kada u Beogradu više nije bilo Jevreja i kada je jevrejski logor zatvoren. Nestala je gotovo cela jevrejska zajednica, uglavnom ne napuštajući grad u kojem su bili rođeni i živeli. Dan sećanja na žrtve Holokausta u Beogradu prvi put je obeležen 2014. godine u organizaciji Jevrejske opštine Beograd i B'nei B'rit Lože Srbija, na čiju je inicijativu iste godine Skupština grada Beograda usvojila ovaj datum i uvrstila ga u kalendar gradskih događanja, prepoznavši značaj i potrebu obeležavanja 10. maja kao Dana sećanja na žrtve Holokausta u Beogradu.

Akademiju su prigodnim obraćanjem otvorili predstavnik grada Beograda, član gradskog Veća **Dragomir Petronijević**, predsednik Jevrejske opštine Beograd **Jakob Salom** i predsednik B'nei B'rit Lože Srbija **Miloje Todorović**.

Član gradskog Veća Dragomir Petronijević je ovom prilikom poručio da se iz poštovanja prema svim žrtvama nacista, a naročito iz poštovanja prema žrtvama koje su dali Beograd i Srbija, sećanje na Holokaust mora stalno obnavljati da bi živelo i u novim generacijama i kako se takav zločin nikada i nigde ne bi ponovilo.

Svečanoj akademiji prisustvovao je ministar za rad, zapošljavanje, socijalna i boračka pitanja **Aleksandar Vulin**, koji je u izjavi za medije rekao da sva-

Prijateljski susret – Vulin i Salom

ka rana, radost i borba jevrejskog naroda predstavljaju ranu, radost i borbu srpskog naroda. Kako je rekao ministar Vulin, Srbi nikada nisu prihvatili da će Beograd biti grad bez Jevreja. Ministar Vulin je istakao da je Srbija ponosna na svoju tradiciju i istoriju, kao i na svoju pobedničku prošlost, ali i budućnost koja proizilazi iz pobede i činjenice da je uvek bila na pravoj strani. On je naveo da su ovo grad i zemlja u kojima su Jevreji i Srbi delili dobro i zlo, što svakako nikada nećemo zaboraviti.

Jakob Salom, predsednik Jevrejske opštine Beograd istakao je da smo svedoci pokušaja prekrajanja istorije od strane pojedinih savremenih istoričara. On je rekao da su to nastojanja da se sve relativizuje i da se izjednače žrtve i dželati. Kao najbliži takav slučaj Salom je naveo Jasenovac i table sa ustaškim pokličem. Takođe, podsetio je prisutne da počast žrtvama Holokausta ukazuju u zgradi neizmernih užasa, mestu na kojem je za kratko vreme prošlo hiljade Jevreja na putu ka smrti, i poručio da nikada nećemo dozvoliti da se sve to zaboravi.

Predsednik B'nei B'rit Lože Srbija Miloje Todorović je detaljno govorio o istorijskim činjenicama i osnivanju logora na Starom sajmištu. On je podsetio da je zločin nad Jevrejima, Holokaust, specifičan po tome što nije prizivao na pokoravanje nego na istrebljenje, kao i po tome što su milioni Jevreja bili potpuno izopšteni iz ljudskog roda, čime je data mogućnost zločincima da ih ubijaju bez ikakvih obzira i osude. On je, takođe, rekao da je sećanje na žrtve Holokausta važno ne samo zbog predaka, već pre svega, radi naših potomaka i potomaka drugih naroda na ovoj uzburkanoj planeti, podvukavši da se zlo ne može potpuno iskoreniti, ali da je važno prepoznati ga u njegovom rađanju.

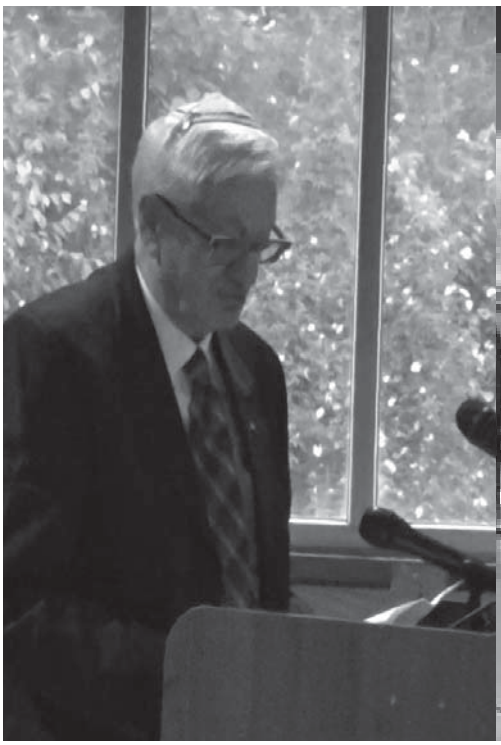

Zlo se ne može potpuno iskoreniti, ali se mora prepoznati – Miloje Todorović

Sećanje na Holokaust ne sme da izbledi – Dragomir Petronijević

U umetničkom delu programa učestvovali su: Srpsko-jevrejsko pevačko društvo „Braća Baruh" na čelu sa dirigentom **Stefanom Zekićem**, solisti **Vuk Zekić**, bariton i **Iva Profaca-Lazović**, mecosopran, u pratnji gudačkog kvarteta iz sastava Jevrejskog kamernog orkestra koji čine **Mina Mendelson**, violina, **Ivana Zavišić**, violina, **Nemanja Marjanović**, viola i **Ladislav Mezei**, violončelo. Dramski umetnici **Vjera Mujović** i **Mladen Andrejević** čitali su tekst koji je priredio **Aleksandar Gaon**.

Akademiji je preisustvovalo oko 200 gostiju, među kojima članovi diplomatskih predstavništva u Srbiji: **Dženi Sedov**, zamenica šefa misije ambasade Izraela u Srbiji, **Čeri Denijels**, politički savetnik u Ambasadi SAD, **Sabine Brendel**, prvi sekretar ambasade SR Nemačke i predstavnik ambasade Republike Češke.

Organizaciju Svečane akademije omogućili su grad Beograd, Jevrejska opština Beograd, B'nei B'rit Loža Srbija i firma „Posejdon" iz Beograda.

INTERVJU: ROBERT SINGER

Piše: Saša Ristić

Svaka žrtva zaslužuje da je se sećamo

Činjenica da je osnovni cilj Holokausta bio da izbriše sa lica zemlje ceo jevrejski narod mora biti jasno prikazana u svim memorijalima, iako je istina da je pravedno sa punim poštovanjem sećati se i žrtava drugih naroda

Razgovor sa **Robertom Singerom**, potpredsednikom Svetskog jevrejskog kongresa, počeo je sa petnaestak minuta zakašnjenja. Razlog za to je pretrpan program njegove posete Srbiji. Iako je bilo dogovoreno da se nađemo relativno rano u 9.30 časova u prostoriji za čaj (Tea House) hotela Hajat, on je već imao pre toga važan sastanak zbog kojeg je morao da zakasni. Posle našeg razgovora čakao ga je susret sa ministrom spoljnih poslova **Ivicom Dačićem**, a potom i sa patrijarhom Srpske pravoslavne crkve **Irinejom**. To što je u tako zgusnutom rasporedu svoje dvodnevne posete Srbiji našao vreme i za čitaoce „Jevrejskog pregleda“ svakako laska.

– Zadatak Svetskog jevrejskog kongresa je da služi svakoj od jevrejskih zajednica širom sveta na svaki mogući način

■ ***Koji je cilj vaše posete Srbiji, odnosno njenoj Jevrejskoj zajednici?***

– Naš posao je da služimo svakoj od jevrejskih zajednica širom sveta na svaki mogući način, bilo da je reč o diplomatskim kontaktima, javnom zastupanju njihovih

interesa, njihovoj bezbednosti, bilo da se radi o drugim vidovima podrške. Ovo je moja prva zvanična poseta Jevrejskoj zajednici i, iako sam i ranije imao prilike da se već sretnem sa njenim pripadnicima i vođama, izuzetna prilika da sednemo i prodiskutujemo o svim aktuelnim pitanjima.

■ ***Da li ste imali prilike da se sretnete i razgovarate sa srpskim rukovodstvom i kakve utiske nosite sa tih susreta?***

– Za sada sam se sreo samo sa vodećim ljudima Saveza jevrejskih opština i sa direktorom Agencije za restituciju gospodinom **Strahinjom Sekulićem**. Nakon ovog razgovora sa vama srešću se sa ministrom spoljnih poslova, političkim savetnikom premijera i sa srpskim patrijarhom.

■ ***Prošle godine Srpski parlament je, bez glasova protiv, usvojio Zakon o otklanjanju posledica oduzimanja imovine žrtvama Holokausta koje nemaju živih zakonskih naslednika. O toj odluci u srpskoj javnosti postoje različiti komentari od kojih dva preovlađuju: jedni smatraju da je reč o „zakasneloj pravdi“, a drugi je vide kao „još jedan namet“ na građane naše osiromašene države. Šta biste odgovorili i jednima i drugima?***

– Svetski jevrejski kongres bio je vrlo zadovoljan kada su vlasti i jevrejska zajednica postigli taj dogovor o imovini žrtava Holokausta bez naslednika. Da, to zaista jeste zakasnela pravda, ali bolje ikad nego nikad. Snažno pohvaljujemo Srpsku agenciju za restituciju i Savez jevrejskih opština za uložen napor. Milioni dolara vrednosti imovine tih žrtava svakako bi trebalo da pripadnu njihovim porodicama, ali u nedostatku njihovih direktnih naslednika pravedno je da budu vraćeni Jevrejskoj zajednici u celini. Ne smemo da zaboravimo da je nekada velika i napredna jevrejska zajednica sada svedena na svega 3 000 svojih pripadnika. Osamdeset i šest posto njenih članova je izbrisano sa spiska živih tokom Holokausta. Ja sam ohrabren idejom da će restitucija pomoći da se jevrejska zajednica ponovo uveća. Obeshrabrujuće je da neko to doživljava kao teret. Kada jedno društvo počini kolektivnu grešku onda mora i da je kolektivno plati.

– Otvoreni smo za kritiku izraelske politike kada je ona opravdana, ali pokušaj da se delegitimiše Izrael i da mu se negira pravo da bude jevrejska država jeste antisemitizam

■ ***Već dugo se razmatra izgradnja memorijalnog kompleksa na Starom sajmištu, kao obeležavanje***

poslednjeg neobeleženog velikog logora u Evropi i najava kraja dugogodišnjeg nemarnog odnosa prema ovom istorijski važnom mestu stradanja. Tačno je da je Sajmište mesto stradanja ne samo Jevreja nego i Srba i Roma, kao i jugoslovenskih patriota, antifašista. Ipak, taj logor je osnovan kao Juden lager Zemlin. Kako bi, po vašem mišljenju, taj memorijalni kompleks trebalo da bude ustrojen, a da pri tom ne povredi osećanja ni jednog od ova tri stradalnička naroda?

– Svaka žrtva Holokausta zaslužuje da je se sećamo. Verujem da će arhitekte i kustosi u memorijalnom kompleksu sa dovoljno senzibiliteta i na odgovarajući način čuvati sećanje na žrtve. Holokaust je bio tragedija za sve koji su kroz njega prošli, dok njegova ostavština predstavlja tragediju za celo čovečanstvo i danas. Jevrejski narod je bio meta genocida i istrebljenja – svi Jevreji su stoga žrtve ove tragedije, čak i oni koji su imali sreće da ga prežive ili izbegnu njegove užase. Činjenica da je osnovni cilj Holokausta bio da izbriše sa lica zemlje ceo jevrejski narod mora biti jasno prikazana u svim memorijalima, iako je istina da je pravedno sa punim poštovanjem sećati se i žrtava drugih naroda. Čvrsto verujemo u to da ovaj deo memorijalnog kompleksa mora biti odvojen, da njime mora upravljati nezavisno telo i da ga mora nadzirati jedan od vodećih muzeja Holokausta kao što je Jad Vašem ili Holokaust memorijal muzej u Vašingtonu.

– Jevrejska zajednica Srbije je relativno mala, ali sasvim sigurno ima veći uticaj od onog koji bi odgovarao njenoj veličini

■ ***Otvoreno ili prikriveno, u većoj ili manjoj meri, antisemitizam je prisutan svuda i "oduvek", ali se čini da je poslednjih godina u porastu. Da li se slažete sa tom tvrdnjom i, ako je tako, koji je glavni činilac koji ga danas podstiče?***

– Danas postoje dva glavna tipa antisemitizna: tradicionalni antisemitizam krajnje desnice i novi antisemitizam anticionista sa krajnje levice. Mi smo otvoreni za kritiku izraelske politika kada je ona opravdana, ali pokušaj da se delegitimiše Izrael i da mu se negira pravo da bude jevrejska država jeste antisemitizam. Jevrejske zajednice u dijaspori, uključujući i ove u Evropi, meta su onih koji zastupaju takve poglede i one plaćaju cenu takvih njihovih stavova.

– Čvrsto verujemo u to da ovaj deo memorijalnog kompleksa mora biti odvojen, da njime mora upravljati nezavisno telo i da ga mora nadzirati jedan od vodećih muzeja Holokausta kao što je Jad Vašem ili Holokaust memorijal muzej u Vašingtonu

■ ***Savez jevrejskih opština Srbije je član Svetskog jevrejskog kongresa. Kakva je njegova pozicija u toj važnoj međunarodnoj jevrejskoj organizaciji, kakav je njegov ugled, koliko daleko dopire njegov glas i šta je neophodno preduzeti da bi se on čuo i uvažavao?***

– Jevrejska zajednica Srbije je relativno mala, sa samo oko 3 000 pripadnika, ali sasvim sigurno ima veći uticaj od onog koji bi odgovarao njenoj veličini. U diplomatskom timu Svetskog jevrejskog kongresa imamo dvojicu članova iz Srbije. Naše elitno odelenje mladih lidera ima neke od najboljih mladih profesionalaca u čitavom svetu. Jasno je da Jevrejska zajednica Srbije napreduje uprkos izazovima i nadamo se da ćemo je u godinama koje dolaze videti kako postaje još veća i snažnija, a njene izabrane liderime, koje sam upoznao, treba podržati i omogućiti im da rade svoj posao na dobrobit zajednice.

Ponosni deda

Robert Singer, potpredsednik Svetskog jevrejskog kongresa, uselio se sa porodicom u Izrael kada mu je bilo 15 godina. Diplomirao je na fakultetu za umetnost Univerziteta u Tel Avivu, a potom magistrirao menadžnent inženjerstvo na Univerzitetu Bridžport u Konektikatu (SAD). Od 1976. do 1987. godine služio je u Izraelskoj armiji, a zatim je nešto više od 10 godina radio u kabinetima izraelskih premijera **Šamira, Rabina, Peresa** i **Netanjahua**.

Oženjen je, ima dve bliznakinje i petoro unučadi na koje je vrlo ponosan i za koje s osmehom kaže da su mu najdragoceniji. Svi žive u Izraelu.

IZ JO SUBOTICA • PESAH UZ LIMUD KEŠET

Piše: Ružica Rudić-Vranić

O prazniku i njegovim običajima

Nakon veoma uspešnog dana Jevrejskog učenja o praznicima za Purim u Jevrejskoj opštini Subotica odlučeno je da se ovakva okupljanja nastave i za dolazeće praznike. Povodom priprema za Pesah, 25 marta, ponovo je organizovan, uz nadu da će tako biti i u buduće, tradicionalni Limud kešet.

Program je bio raznovrstan: kreativno druženje, učenje i, naravno, ukusno posluženje.

U toku prepodneva vesela deca iz Jevrejskog zabavišta „Šemeš“ su se pripremala za Seder veče.

Članice kreativne radionice MAGISH su se ovog puta izrađivale su muške i ženske kipa ili kepele za sebe, članove svojih porodica i za druge članove Jevrejske zajednice. Učešće članica Jevrejske opštine Novi Sad, koje su bile gošće u ovom lepom i sadržajnom druženju, je učinilo radionicu zaista posebnom.

Popodne je proteklo u učenju kroz tri različite radionice. Cilj je bio da se prodube znanja o Pesahu i ključnim temama na koje ovaj praznik upućuje, kao i svrha običaja i radnji koje se svake godine iznova obavljaju za Pesah u čijem centru je svakako Seder.

Predavači su i ovog puta bile **Sonja Viličić** i **Dragana Stojanović,** a teme: osnovna znanja o Pesahu, pouke i običaji praznika i, kao posebna zanimljivost, Pesah kroz, muziku i likovno stvaranje.

Prvi Seder je održan 10. aprila uz uobičajeno čitanje „Hagade“ i tradicionalnu večeru uz maces.

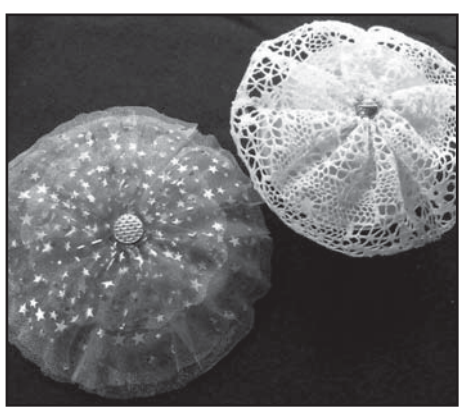

Za drugi Seder, predstavanici JO Subotica su bili gosti Jevrejske zajednice u Hodmezovašarhelju u Mađarskoj.

MAGISH poziva na druženje

E-mail: ruzarosen@gmail.com
Mobilni tel. 063 829 37 42.

IZ JO SUBOTICA • PREDSTAVLJANJE KNJIGE U BUDIMPEŠTI

„Od života do života preko Holokausta”

Jevrejska opština Subotica u saradnji sa grupom autora je 2015. godine pripremila publikaciju „Élettől az életig a holokuszton át” (Od života do života preko holokausta). Knjiga je izdata u saradnji sa Forumom iz Novog Sada i to je zapravo prva publikacija o istoriji subotičkih Jevreja na mađarskom jeziku od 1945. godine.

Zamišljena je kao kolaž koji iz različitih aspekata prikazuje život i doprinos Jevreja ekonomskom i kulturnom razvoju grada Subotice. Istorijski okvir razvoja Jevrejske etničke i verske zajednice dopunjen je sadržajima o gradnji Subotičke sinagoge, radu dobrotvornih društava, detaljima iz života pisaca, umetnika i drugih ključnih aktera. Posebna vrednost ove publikacije su intervjui sa Jevrejima koji su preživeli Holokaust, što celoj knjizi daruje intimnu ljudsku dimenziju.

Prva promocija bila je održana odmah po izlasku iz štampe, 12. septembra 2015 god. u prostoru subotičkog Gradskog muzeja. Prikaz knjige je bio deo programa Jesenjeg festivala jevrejske kulture u Subotici.

Isto delo je, takođe, predstavljeno i u Beogradu, 19. novembra 2015. u organizaciji Ambasade Mađarske i Mađarskog kulturnog centra Collegium Hungaricum.

Ovoga puta promocija je održana u Budimpešti drugog aprila 2017. a domaćin skupa je bio Bálint Ház, dom i sastajalište jevrejske zajednice u Mađarskoj.

Knjigu su predstavili istoričarka umetnosti **Olga K. Ninkov**, koja je govorila o likovnim umetnicima Jevrejima u Subotici (**Klara Gereb, Ede Telč, Nandor Glid** i drugi). Zatim je bibliotekarka u penziji **Žužana Kunkin** govorila o čuvenoj biblioteci **dr Izidora Milka**. Istoričar **dr Zoltan Devavari** je detaljno izložio istorijski razvoj jevrejske zajednice Subotice sa posebnim naglaskom na dešavanja koja su prethodila Holokaustu. **Robert Kovač** je govorio o detaljima koji na zanimljiv način dopunjuju tekstove i daju tananiju sliku o životu zajednice poput, na primer, Jevrejskog kuvara, izdatog između dva svetska rata u Subotici. Na kraju je **Žužana Farkaš** sa mnogo emocija evocirala nastanak intrevjua sa osobama koje su preživele Holokaust.

Knjiga je prevedena na srpski i očekuje se njen skorašnji izlazak iz štampe.

Grupa članova Jevrejske opštine Subotica, koja je pošla na promociju, iskoristila je prelep prolećni dan da obiđe i nekoliko znamenitosti u Budimpešti. Organizovana poseta je obuhvatila posetu centru Várkert Bazár, a posebno zadovoljstvo je pričinio obilazak sinagoge u Dohanj ulici.

MANIFESTACIJA „SEĆANJE NA HOLOKAUST“

Piše: Aron Albahari

Istorija nasilja i njegove posledice

Četiri dana je u Novom Sadu trajala manifestacija o pojavi koja se nije događala samo „tamo negde“ u svetu i Evropi nego i na tlu Srbije

U Novom Sadu je od 18. do 21. aprila održana serija događaja pod nazivom „**Sećanje na Holokaust**”. Organizator ove četverodnevne manifestacije bio je Regionalni naučni centar Instituta za filozofiju i društvenu teoriju, uz učešće i podršku partnera i finansijera.

Osnovni cilj projekta bio je podizanje svesti o istoriji nasilja i njegovim posledicama, upoznavanju sa stradanjem jevrejskih zajednica, pojavi koja se tokom Drugog svetskog rata događala i na tlu Vojvodine i Srbije.

Multižanrovska i multimedijalna manifestacija obuhvatala je seriju događaja kroz formu konferencije, tribine, simpozijuma i pedagoške radionice, angažujući prevashodno akademske istraživače iz različitih oblasti – istoričare, filozofe, prosvetne radnike, ali i ostale zaintererovane za ovu tematiku, naročito učeničku i studentsku populaciju.

Zvanično otvaranje manifestacije održano je u Novosadskoj sinagogi, a prisutne su govorima pozdravili **Mihalj Njilaš**, potpredsednik Pokrajinske vlade, pokrajinski sekretar za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine, **Goran Levi**, predsednik Jevrejske opštine Novi Sad i **Mark Lošonc**, koordinator Regionalnog naučnog centra Instituta za filozofiju i društvenu teoriju, koji se posebno zahvalio na velikoj podršci koju je ovom događaju dala Jevrejska opština Novi Sad, nesebično ustupajući prostorije opštine za celodnevne sadržaje konferencije.

Nakon koncerta hora jevrejske opštine Novi Sad „Hašira“ usledilo je otvaranje izložbe „Pisanje stradanja: vodič kroz publikacije o Holokaustu“ autorke **Biljane Albahari** i dizajnerke **Ornele Rezinović**, postavljene u predvorju Sinagoge, a potom i predstavljanje istoimene knjige, objavljene povodom ove manifestacije, sa podnaslovom „Knjiga o knjigama – vodič kroz publikacije o Holokaustu“, pomenute Biljane Albahari.

O značaju i vrednosti projekta „Sećanje na Holokaust“ možda ponajbolje govori citiat koordinatora ovoga događaja Marka Lošonca iz dela njegovog uvodnog govora:

„S obzirom na to da najvećeg broja članova predratne jevrejske zajednice više nema, prezentova-

njem ovakve građe, životi i sudbine nekoliko generacija Jevreja koji su živeli ili još žive na ovim prostorima, kao i zajednica kojoj su pripadali, postaju vidljiviji i dostupniji i široj zajednici, kao i stravični zločini i genocid koji su nad njima učinjeni. Zbog toga i ova manifestacija treba da doprinese dodatnom osvetljavanju Holokausta u Srbiji, kao i daljem promovisanju i očuvanju jevrejskog nasleđa".

Otvaranje manifestacije i izložbe medijski su popratili RT Vojvodina, Novosadska TV i Televizija Panonija iz Subotice.

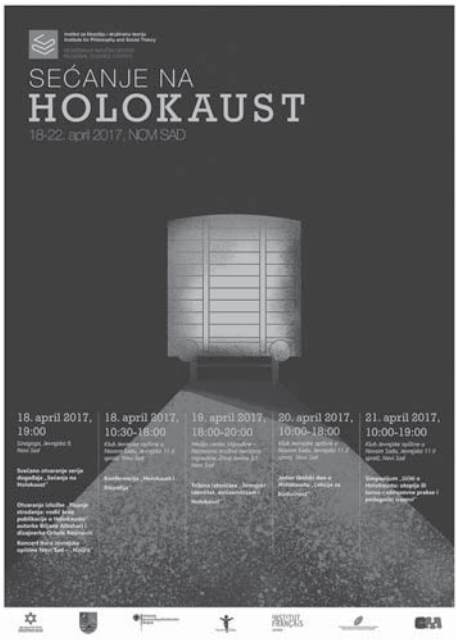

Glavne aktivnosti programa „Sećanje na Holokaust"

– Konferencija „Holokaust i filozofija" – moderatori: **Predrag Krstić** (IFDT), Márk Losoncz (IFDT) i **Adriana Zaharijević** (IFDT), izlagači: **Lazar Atanasković** (Filozofski fakultet, Novi Sad), **Igor Cvejić** (IFDT), **Sofija Grandakovska** (Fakultet za medije i komunikacije, Univerzitet Singidunum, Beograd), **Olga Nikolić** (IFDT), **Aleksandar Pavlović** (IFDT), **Dragan Prole** (Filozofski fakultet, Novi Sad), **Željko Radinković** (IFDT), **Stijn Vervaet** (Institut za književnost, regionalne studije i evropske jezike, Univerzitet u Oslu);

– Tribina istoričara „Jevrejski identitet, antisemitizam i Holokaust" – moderator: **Milivoj Bešlin** (IFDT), učesnici: **Zoltán Dévavári** (Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku, Subotica – Univerzitet u Novom Sadu**), Milan Koljanin** (Institut za savremenu istoriju, Beograd), **Milovan Pisarri** (Centar za istraživanje i edukaciju o Holokaustu, Beograd), **Sanja Petrović Todosijević** (Institut za noviju istoriju Srbije, Beograd);

– Jedan školski dan o Holokaustu „Lekcije za budućnost" – rad sa učenicima i studentima vodile su **Nada Banjanin Đuričić** (Železnička tehička škola, Beograd) i **Sonja Viličić** (Haver Srbija), uz razgovor sa osobama preživelim Holokaust i uz stručno vođenje vodiča iz JO Novi Sad kroz život novosadskih Jevreja;

– I simpozijum „Učiti o Holokaustu: utopija ili šansa – obrazovne prakse i pedagoški izazovi", sa učesnicima: **Jacques-Olivier David** (Mémorial de la Shoah, Paris-Drancy), **Jelena Ćeriman** (IFDT), **Maja Dorić** i **Nikola Mitić** (Osnovna škola „Vožd Karađorđe", Jakovo), Nada Banjanin Đuričić (Železnička tehnička škola, Beograd), **Senka Jankov** (Zrenjaninska gimnazija), **Robert Koz**ma (Grupa 484), Predrag Krstić (IFDT), **Jelena Kručičanin** (Treća beogradska gimnazija), **Vesna Lučić** (Osnovna škola „Stari grad", Užice), **Biljana Stojanović** (Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja), **Marlena Pavlović** (Srpsko-jevrejsko pevačko društvo), **Zvezdana Petrović** (EGŠ „Nikola Tesla", Jagodina), **Nikola Radić Lucati** (Centar za istraživanje i edukaciju o Holokaustu, Beograd), **Danica Stefanović** (Udruženje Panonija), **Gordana Todorić** (Srednja škola „Svetozar Miletić", Novi Sad), Sonja Viličić (Haver Srbija). Ovom programu prisustvovao je i prvi savetnik ambasade Francuske u Beogradu **Filip Ser** (Philippe Cerf).

Partneri manifestacije

Uz već pomenutu JO Novi Sad, bili su i *Medija Centar Vojvodine – Nezavisno društvo novinara Vojvodine* (u čijim prostorijama je održana tribina istoričara), *Haver Srbija*, *Francuski institut u Srbiji*, *Fond za otvoreno društvo* i *Centar za multikulturalnost Novi Sad*, a finansijsku pomoć ovom događaju dali su Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, kao i Ambasada Savezne Republike Nemačke u Srbiji.

VESTI IZ JONS-A

Izveštava: Ljiljana Lepuša

Pretpesah u Osijeku

Na već tradicionalni Pretpesah u Osjeku Novosađani su krenuli sa dva kombija. Prvo što ih je iznenadilo kada su stigli bilo je to da je sala restorana "Korner"pregrađena na jednu trećinu prostora. Gostiju je bilo oko 120 jer mnogi, kao Beograđani i Zrenjaninci, nisu došli, ali su tu bili Subotičani, Somborci, Zagrepčani...

Program – skroman. Učesnike je pozdravio predsednik JO Osijek, podsetivši da je to petnaesti Pretpesah. Potom je sekretar **Dragutin Drago Kon** uručio skromne poklone dvema Osiječankama **Klari** i **Lei** koje su među starijima i nedavno su imale rođendan. Goste je, takođe, pozdravio nas je i gradonačelnik Osijeka.

U okviru programa nastupilo je kulturno umetničko društvo sa šokačkim igrama i pesmama i bili toplo pozdravljeni, a zatim folklorna grupa Osijeka sa izraelskim plesovima. Rabin **Lučano Prelević** rekao je nekoliko reči o Pesahu, pomolio se i blagoslovio vino i maces.

Seder večera

Za Pesah sala Jevrejske opštine bila je pretesna, pa je nekoliko stolova postavljeno u njenom produžetku. Svaki od njih bio je lepo ukrašen, postavljen seder tanjirima sa obojenim jajima – sve po propisu. **Ladislav Trajer** je pročitao i otpevao deo molitvi za Pesah i blagoslovio vino i maces. Dok su gosti uživali dogodilo se iznenađenje u vidu **Nikole Salaćanina** iz Pančeva sa njegovom gitarom. Pevane su izraelske pesme, poneka starogradska... Gosti su se razišli kasno, nasmejani i raspoloženi.

Sećanje na Olgu Bruči

Sastanak ponedeljkom 24. aprila, počeo je malom svečanošću. U ime svih **Edita Jankov** čestitala je 94. rođendan najstarijem članu Opštine dr Teodoru Kovaču. Doajen i lekar po struci, zadužio je u velikoj meri jevrejsku zajednicu, rekla je ona. Čestitku je propratio i mali poklon.

Tema večeri je bila sećanje na **Olgu Bruči** (1923-2008) povodom obeležavanja sedamdeset godina postojanja Opere Srpskog narodnog pozorišta u kojoj je Olga pevala. Veče je vodila **Svenka Savić** iz udruženja Ženske studije i istraživanje, koje je izdalo brojne knjige o mnogim znamenitim ženama Novog Sada.

Trenutno je, čuli smo od ne, prikupljanje materjala o Olgi Bruči, prvakinji Opere SNP, nepravedno zapostavljenoj. Tokom svog rada u Novosadskom pozorištu za 25 godina odigrala je 29 uloga i primila niz značajnih nagrada. Njen suprug **Rudolf Bruči** takođe je bio umetnik i pisao je opere.

Te večeri bili su prisutni mnogobrojni gosti čiji se životni put na neki način isprepleo sa putem Olge Bruči.Tu je bio njen sin mladi **Rudolf Bruči** , unuka **Ana-Marija**, **Teodor Popović** koji ju je poznavao, **Ružica Isakov** koja je uradila doktorske studije o Rudolfu Bručiju i mnogobrojni porodični prijatelji.

Oni su govorili iz svog ugla o životu Olge dok je pred nama izranjao lik ove upečatljive, izuzetno talentovane žene i majke. Olga je rodila je sina 1944. godine, a 1946. izgubila je ćerku što joj je izazvalo veliku traumu. Godine 1940. upoznala je Rudolfa Bručija na jednoj audiciji, a 1942. otišla je na studije pevanja.

Počela je da peva u Beogradskoj operi, kratko je pevala i na Radiju. Dobila je stipendiju da u Beču usavrši pevanje. Nije volela da daje intervjue, a zanimljivo je i to da je pre nastupa imala je veliku tremu. Olgu je krasio impresivan, prodoran, dramski sopran, bila je šeret, kozer, energična, puna optimizma.

Tekstil u jevrejskoj religijskoj tradiciji

Tekstilna tradicija u judaizmu je veoma stara, na prvom mestu je parohet u Sinagogi, a u Hramu to je bila zavesa koja je odvajala svetinju nad svetinjama od prvog dela Hrama.Tekstil se pojavljuje kao prekrivač za Toru, za subotnju halu, kao molitveni šal talit, za bar micvu, za venčanje-hupa... Uloga tekstila je u odvajanju. Sve ovo moglo se čuti na predavanju **Čedomile Marinković** u ponedeljak 8. maja.

U drugoj knjizi Tore 125 stihova posvećeno je Čatoru sastanka čija je konstrukcija bila od drveta dok je prvi sloj bio od tkanine, a druga dva od kože.Tu se prvi put spominje zavesa koja odvaja najsvetiji deo. Ona je bila izvezena purpurnim i zlatnim nitima, ukrašena heruvimima.Sve u vezi tekstila je od biblijskih vremena jako važno. Proizvodnja tekstila je dugo bila u rukama Jevreja. Prvenstveno su se obrađivali lan i vuna, a bavili su se i vezom. Do sedamnaestog veka muškarci su radili vezene tkanine, a potom zlatovez prelazi na žene.

Po Halahi vunene i lanene tkanine se ne smeju koristiti zajedno.

Opis paroheta imamo kod **Josifa Flavija**, a tradicija paroheta nastavlja se i u hrišćanstvu.Često se Bogorodica prikazuje kako tka.U prvobitnom Hramu bile su 82 devojke koje su tkale parohet.

U Jerusalimu postoji institut koji se priprema za treći Hram.Tu se takođe nalaze devojke koje tkaju parohet, ali i odeću za sveštenike. U tom institutu spremaju i sveštenike za treći Hram i tako na neki način prizivaju njegov dolazak. Hramovna zavesa je bila 10 metara visoka i 20 metara dugačka, 300 levita je moralo nositi zavesu pre nego što je bila postavljena Ona je morala imati 72 dela i 6 niti, ali tako tkana da se šavovi ne vide.

Monografija "Jevreji Bečeja"

Na sastanku ponedeljkom 20. marta gosti su bili **Dragiša Slavić** i **Mihalj Gutaš** i deo tima Kluba zavičajaca Narodne biblioteke Bečej. U monografiji koja je tom prilikom predstavljena prikazana je obimna istraživačka građa o Jevrejima Bečeja, koji su ostavili dubok trag u gradu, a, nažalost, više ih nema. Prošle godine na tu temu bio je prikazan i film.

Posle rata u Bečeju od prilično velike populacije Jevreja ostalo ih je samo osmoro i oni su otišli u Izrael. U toj varoši nekada je postojala i lepa sinagoga, ali je na žalost 1962. godine porušena da bi na njenom mestu niklo stanbeno naselje, tako da je od bečejskih Jevreja danas ostalo samo groblje, kao nemi svedok postojanja velike jevrejske zajednice. Pre nekoliko godina postavljena je ploča na mestu gde je bila sinagoga. Bečejci se svojih jevrejskih sugrađana prisećaju svake godine 27. januara kada se održava se komemoracija povodom obeležavanja Racije.

U monografiji se nalazi i deo posvećen društvenom životu Jevreja u Bečeju i niz svedočanstava običnih ljudi. Knjiga je napisana na mađarskom i srpskom jeziku, a planirano je da bude prevedena na engleski.

Veče je vodila **Edita Jankov**

"Kad Bog zažmuri"

Zbirka pripovedaka pod ovim naslovom, koja govori o stradanju Jevreja i Srba na novosadskim ulicama tokom ozloglašene Racije, deportaciji 1944. godine i strahotama okupacije grada, predstavljena je u večeri 27. marta. O njoj su govorili autorka **Marija Vasić**, **Rodoljub Oreščanin i** izdavač **Aleksandar Kola**. Sala je bila prepuna đaka iz Gimnazije "Jovan Jovanović Zmaj" u kojoj autorka radi kao profesorka.

Marija Vasić je rekla da je za neke priče znala, a neke su plod istraživanja i zahvalila se što su joj vrata biblioteke Jevrejske opštine bila otvorena.

Veče je vodila **Edita Jankov**

POVODOM STOGODIŠNJICE ROĐENJA RUDOLFA BRUČIJA

Balet Katarina Izmailova u Srpskom narodnom pozorištu

Povodom stogodišnjice rođenja **Rudolfa Bručija** (1917-2002) u Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu 20. maja održana je premija baleta u **dva čina "Katarina Izmailova", na muziku kompozitora Rudolfa Bručija i libreto Dimitrija Parlića, a prema noveli "Ledi Magbet Mcenskog okruga"** (*Леди Макбет Мценског уезда*) **Nikolaja Semjonoviča Ljeskova.**

Vanvremenska priča – Katarina Izmailova

Bruči je bio violinista, kompozitor i muzički pedagog. Ostavio je trag u Novom Sadu i kao direktor opere i kao direktor Muzičke škole „Isidor Bajić" , takođe je bio prvi dekan Akademije umetnosti u Novom Sadu i osnivač Muzičkog centra Vojvodine.

Ovom premijerom, koja je bila događaj sezone, obeležava se i stogodišnjica rođenja **Dimitrija Parlića** (1917-1986) baletskog igrača i koreografa. On je uradio koreografiju za prvu izvedbu ovog baleta u Beogradu 1977. godine. Balet je doživeo ogroman uspeh širom nekadašnje Jugoslavije i u inostranstvu.

Novosadska premijera rađena je po Parlićevoj koreografiji, a zanimljivo je da je na istu temu **Dmitrij Šostaković** napisao operu. Stradanje Katarine Izmailove, koja u traganju za ljubavlju počini niz zločina, pati od halucinacija i griže savesti, predstavljena je van vremenski, jer ta priča bi mogla da se desi bilo gde i bilo kada.

Publika je uživala priči ispričanoj pokretom, bez reči i pomalo neobičnoj muzici Rudolfa Bručija sa mnogo perkusionista. Kao Katarina Ismailova zablistala je **Ana Đurić.** Zapažene uloge imali su **Liviu Har** kao svekar i **David Gruoso** kao muž. Posebno simpatična **Dunja Lepuša**, članica naše Opštine, izuzetno je odigrala ulogu Sonje – zavodnice.

Predstava je nagrađena burnim aplauzom, a prisustvovali su joj sin Rudolfa Bručija i unuka **Ana Marija**. Posle predstave upriličen je i prijem.

Nažalost, Novosadski balet koji ima izuzetne igrače i posećene predstave, retko gostuje van grada i nije na odgovarajući način zastupljen u medijima.

Ljiljana Lepuša

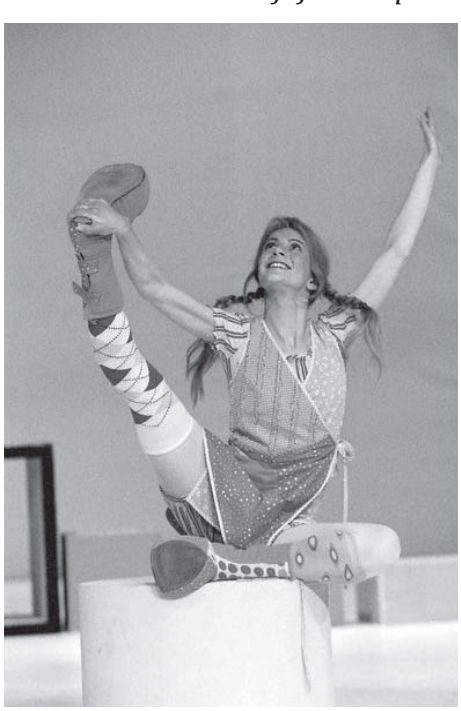
Članica JONS-a – Dunja Lepuša kao Pipi Duga Čarapa

PANČEVO • JOM HAŠOA

Venci na Stratištu

Delegacija Jevrejske opštine Pančevo, povodom Jom Hašoa, položila je venac na spomenik na Stratištu i održala prigodan govor o događajima koji su se dešavali tokom Holokausta na ovom mestu stradanja od 1941-1944 godine. Sećanje na žrtve Holokausta, u kojem je stradalo više od šest miliona Jevreja, obeležava se u celom svetu 27. januara, kada je 1945. godine oslobođen zloglasni logor smrti Aušvic. Taj datum je određen rezolucijom koja je usvojena na zasedanju Generalne skupštine UN 21. novembra 2005. godine.

Međutim, država Izrael je mnogo ranije, još 19. avgusta 1953. donela zakonski akt po kojem je 27. Nisan (po jevrejskom kalendaru) određen kao Jom Hašoa vehagevura, ili skraćeno Jom Hašoa, odnosno Dan sećanja na žrtve Holokausta i herojstvo. Zakon su potpisali tadašnji premijer **David Ben Gurion** i predsednik **Jichak Ben Cvi**. Prvi predlog datuma za obeležavanje Jom Hašoa bio je 14. nisan, kada su 19. aprila 1943. zatočeni Jevreji podigli ustanak u Varšavskom getu. Pošto je 14. nisan dan uoči jevrejskog praznika Pesaha, datum je pomeren na 27. nisan.

U Poljskoj, u kojoj je pred II svetski rat živelo gotovo 4 000 000 Jevreja, još krajem 40-tih godina prošlog veka nacisti su počeli izolovanje i koncentrisanje Jevreja u pojedine delove grada ili zasebne kvartove, geta. Varšavski geto zvanično je uspostavljen 12. oktobra 1940. na površini od svega 3,3km^2. U gradu je tada živelo 375 000 Jevreja ili jedna trećina ukupnog broja stanovnika. 16. novembra iste godine geto je već zapečaćen podizanjem visoke ograde. Zbog prenatrpanosti i posledica prenatrpanosti u prvih 18 meseci postojanja u njemu je umrlo više od 80.000 ljudi. Po naređenju nacističkog glavešine **Hajnriha Himlera**, 19. aprila 1943. dan pred veliki praznik Pesah, počinje pražnjenje logora i masovne deportacije Jevreja u koncentracione logore smrti Aušvic, Majdenek i Treblinku, mada je manjih deportacija bilo i ranije. Iako je bilo otpora i ranije, takoreći šaka jevrejskih boraca, predvođena **Mordehajem Anilovičem**, 19. aprila 1943. počinje ogorčenu borbu prokrijumčarenim oružjem. Ustanak je ugušen 16. maja, posle 27 dana borbe, porušena Velika sinagoga u Varšavi, geto razrušen, a preostali Jevreji deportovani u logore smrti.

Da se užas i okrutnost Holokausta ne bi nikad zaboravila i da sećanje na iščezle jevrejske zajednice ne bi palo u zaborav, Kneset, parlament države Izrael, takođe 1953. godine, osniva Jad Vašem, Muzej Holokausta. Osnovna misija Muzeja je uspomena i dokumentovanje Holokausta, sakupljanje, istraživanje i objavljivanje svedočenja o Holokaustu, obrazovanje mladih generacija i sakupljanje i pamćenje imena žrtava. Pokrenut je i projekat "Svaka osoba ima svoje ime". Sakupljaju se imena i podaci žrtava Holokausta još i dan-danas, više od 70 godina od tih tragičnih događaja. Javnim izgovaranjem imena žrtava, žrtve postaju stvarne ličnosti, a sećanje na njih se nastavlja.

Povodom održavanja sećanja na nevine jevrejske žrtve država Izrael donosi još jedan zakon 4. avgusta 1959. Po tom zakonu obeležavanje dana sećanja provodi se javno. Glavna ceremonija održava se u Jerusalimu, u muzeju Jad Vašem, na trgu koji nosi ime varšavskog geta. Nacionalna zastava spušta se na pola koplja, predsednik i premijer drže govore, preživeli pale šest baklji koje simbolizuju više od šest miliona žrtava, a Vrhovni rabin čita molitve za stradale. Slične ceremonije održavaju se u školama, vojnim bazama i javnim institucijama i organizacijama, gde se takođe zastave spuštaju na pola koplja. Tog dana, počev od večernjih sati, zatvaraju se sva javna mesta za zabavu (bioskopi, pozorišta, klubovi, sportske hale, restorani itd.), a televizija i radio emituju samo prigodan program. Dva puta u toku dana u celom Izraelu na zvuk sirena zaustavlja se saobraćaj, a pešaci ostaju u stavu mirno u mukloj tišini odajući poštu žrtvama Holokausta.

SEĆANJE NA ŽRTVE NACIZMA PRED HITLEROVOM RODNOM KUĆOM

Nikad više fašizam!

Johanes Vajdbaher, gradonačelnik Brsaunaua: "Sve veća učestalost antidemokratskih tendencija u Evropi preti da je destabilizuje"
Dr Šarlote Herman, predsednica Jevrejske kulturne zajednice Gornje Austrije: "U razmere masakra neka nas uveri i to da broj Jevreja još nije dostigao 16 miliona, koliko nas je bilo u svetu pre Drugog svetskog rata"

Pred Hitlerovom rodnom kućom

Jedna od ključnih manifestacija u gradu Braunau na Inu, neizbežan datum u kalendaru najvažnijih dešavanja u tom administrativnom i industrijskom centru regiona na severozapadu Austrije je majski pomen žrtvama rata i nacizma. Na posebnom mestu održava se od 1989. godine. Skup zvanica i domaćina je pred rodnom kućom **Adolfa Hitlera,** zločinca nad zločnicima!

Inicijativa da se i s tog mesta u svet protiv nacifašizma pošalje glas došla je od gradskih vlasti i od onda redovno traju prolećna okupljanja pred kućom sličnom onolikim u ovom gradu, a ipak posebnom, slobodno je reći ukletom, pred kojom je postavljen granitni kamen, isto poseban, ali po drugoj osnovi. Dopremljen je iz koncentracionog logora Mauthauzen, gde je stradalo na desetine i desetine hiljada nevinih.

Čovečanstvo je bilo neoprostivo naivno – dr Šarlote Herman

U granit je uklesana nedvosmislena poruka, zavet:

Mir, sloboda i demokratija – Nikad više fašizam – Opominju milioni stradalih.

Kao i svih ranijih godina, i ove je grad organizovao pomen žrtvama rata i nacizma, u saradnji sa Komitetom Mauthauzena, nimalo slučajno početkom maja. Namera je da se i na ovaj način simbolično obeleži pad Hitlerove nacističke Nemačke.

Manifestaciju je otvorio gradonacelnik Braunaua mag. **Johanes Vajdbaher**, govoreći o posledicama ratova našeg vremena, vođenih poslednjih godina i meseci, upozoravajući na sve veću učestalost u Evropi antidemokratskih tendencija, koje prete da je destabilizuju:

– Živimo u napetom vremenu. U to nas uveravaju onolika aktuelna zbivanja, a evo svedoci smo I toga da nam gotovo svakodnevno stižu na stotine ljudi, a nekad i hiljade, reskira-

jući svoje živote i živote svojih najbližih. Dolaze u nadi da će u Evropi naći toliko željenu sigurnost. Uložimo mudrost, kako ljudima dolikuje, i neka Evropa bude zaista istinsko mesto napretka u spokoju.

Ovogodišnjoj svečanosti poseban ton je dala Jevrejska kulturna zajednica Gornje Austrije, osnovana još 1877. godine. Radi se o jednom od duhovnih i religijskih centara ovog kraja, čija je moderna sinagoga u Lincu i neka vrsta podsetnika na jedno od zlodela nacista, pošto je podignuta na ruševinama stare sinagoge, spaljene u „Kristalnoj noći“ 1938. godine.

Sećajući se ogromnog broja stradalnika u Drugom svetskom ratu i brojke od čak šest miliona jevrejskih žrtava, **dr Šarlote Herman**, predsednica te zajednice je ukazala da istorija ne zna da je bilo kada postojalo neljudskosti u toj meri kao u vreme nacističke vladavine.

– Sve najgore što su nosili u sebi su iskalili na ljudima koji nisu nikom ništa nažao učinili. Ni stariji, ni deca, naravno, a tih najmlađih je ubijeno čak milion i po! Sve njih je isključivo jedna činjenica stajala života, bili su to što su bili, Jevreji. U razmere masakra neka nas uveri I ovo: 72 godine kasnije, broj Jevreja još nije dostigao 16 miliona, koliko nas je bilo u svetu pre Drugog svetskog rata! Smatra se da nas je nešto više od 14 miliona – iznela je dr Herman, koja se na čelu Jevrejske kulturne zajednice Gorenje Austrije nalazi od 2013. godine.

Kako je u Braunauu rekla, mnogo toga bi nam u današnje vreme izgledalo drugačije, da smo se intenzivnije pozabavili prošlošću svojih roditelja i dedova.

– Antisemitizam nije Hitlerov izum. Postojao je i ranije, mnogo pre njega. Znamo, zar ne, za progone Jevreja u davnoj prošlosti, pre više hiljada godina, s tim da znamo i to da su sistematičnost kojom se pristupilo tim zlodelima i njihove razmere bili drugačiji.

Kada je nacizam zavladao, mnogi nisu verovali da je moguće da bi se moglo dogoditi to što se desilo. Otpor je izostao kada se možda pogrom mogao donekle sprečiti. Nažalost, ispostavilo se da je to bila fatalna greška čovečanstva, njegova neoprostiva naivnost – rekla je dr Herman, čiji je jedan od predhodnika na mestu prvog čoveka ove organizacije u Gornjoj Austriji bio i čuveni lovac na naciste **Simon Vizental**.

Piše: Vladimir Todorović

Protiv klišea

Braunau na Inu pominje se u spisima još iz iz 788. godine, a zvaničnu povelju grada je dobio 1260. Iako ima izuzetno interesantnu kulturno-istorijske prošlost, u raznim leksikonima pominje se mahom zbog…

– Obeležio ga je (Adolf Hitler), hteli to mi ili ne, iako je u ovom prelepom, živopisnom gradu živeo samo do treće godine. Jasno, grad ničim nije doprineo da bude obeležen na način koji se neretko pominje i nosi teško breme. Braunau se zbog toga pripisuju razni epiteti, a njegovi žitelji se decenijama i decenijama svojski trude da pokažu kako nema mesta rezervisanosti prema ovoj sredini i da je stvarnost ovde zapravo potpuno drugačija. Brojne odavde potekle inicijative i mnoge manifestacije jasno ukazuju na odlučnost svih nas da se suprostavimo klišeima koje gradu pojedinci naturaju, s tim da ne treba sumnjati da istovremeno poštujemo da ono što se nekad ovde dogodilo budi izuzetnu osetljivosti u svakom ljudskom biću – reči su sekretara za kulturu Braunau na Inu, inače rođenog Novosađanina **Zorana Šijakovića**.

DRUGI PIŠU: "B92"

Saveznici mogli da spreče Holokaust?

Nađeni tajni spisi iz kojih se jasno vidi da se još u decembru 1942. znalo za zverstva u logorima smrti

London – Savezničke snage saznale su za Holokaust dve i po godine pre nego što se do sada verovalo i čak su pripremile optužnice za ratne zločine protiv **Adolfa Hitlera**.

To su otkrili nedavno pronađeni tajni dokumenti.

Otkriveni dokumenti UN, koji nisu bili javni skoro 70 godina pokazuju da su SAD, Velika Britanija i Sovjetska vlada već u decembru 1942. godine znale da je ubijeno najmanje dva miliona Jevreja, a da je još pet miliona bilo životno ugroženo, piše britanski "Independent".

List navodi, da su saveznici, uprkos tom saznanju, učinili veoma malo kako bi spasili one koji su bili u smrtnoj opasnosti ili im ponudili utočište.

U martu 1943. godine, ministar u ratnom kabinetu **Vinstona Čerčila Viskont Kranborn** kazao je da Jevreje ne bi trebalo smatrati posebnim slučajem i da je "Britansko carstvo" već prepuno izbeglica.

Dan Pleš autor nedavno objavljene knjige "Ljudska prava posle Hitlera", kazao je za Independent da su najveće sile komentarisale masovno ubijanje Jevreja dve i po godine pre nego što se to do sada mislilo.

"Smatralo se da su saznali za Holokaust kada su otkrili koncentracione logore, ali ovo su javno komentarisali u decembru 1942. godine", rekao je Pleš.

Prema njegovim rečima, saveznici su pripremali optužbe za ratne zločine na temelju svedočenja ljudi koji su prokrijumčareni iz logora, kao i pokreta otpora u mnogim okupiranim zemljama. On je otkrio i da su **Ruzveltovog** izaslanika UN **Herberta Pela** odbili antisemiti iz Stejt departmenta.

Jevreji nisu poseban slučaj – Čerčilov ministar Viskont Kranborn

Pel je kasnije tvrdio da su pojedinci u Stejt departmentu bili zabrinuti da bi američki ekonomski odnosi sa Nemačkom nakon rata mogli biti narušeni, ukoliko se nastavi takvo krivično gonjenje.

Nakon što je Pel izašao sa tim u javnost, Stejt department se složio da se sprovede sudski proces u Nirnbergu.

Pleš je kazao da je arhiva na kojima je zasnovao istraživanje bila zatvorena za istraživače 70 godina, a otvorena je nakon intervencije bivšeg američkog ambasadora pri UN Samante Pauers.

(Izvor: Tanjug utorak, 18. april 2017)

LICA I DOGAĐAJI

PREDSTAVLJEN „KUHAR BOSANSKIH SEFARDA“

Petsto godina tradicije na tanjiru

Kuvar autora Elija i Mirjam Tauber ima 120 recepata pisanih na džudezmu i prevedenih na srpski

Piše: Aron Albahari

Knjiga „Kuhar bosanskih Sefarda – 500 godina tradicije na jednom mjestu“, autora **Elija** i **Mirjam Tauber**, naših prijatelja iz Sarajeva, predstavljena je u subotu, 13. maja, u okviru programa Moce Šabat, u prostorijama Jevrejske opštine Beograd. U punoj sali na drugom spratu prisutne je pozdravio predsednik JO **Jakob Salom**, a potom je moderator večeri **Aron Albahari**, prisutnima predstavio goste. Mirjam, kao umetnicu koja se bavi pre svega rukotvorinama – ukrasnim lampama, uljanim slikama, suvenirima, a posebno suvenirima judaike. Njih izlaže u *Udruženju Hagada* koje čuva i afirmiše jevrejsku kulturu i tradiciju u Sarajevu. Eli Lelo Tauber, savetnik je za kulturu i religiju Jevrejske zajednice u BiH, zaposlen u Institutu za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu. Ovaj vredni i neumorni istraživač istorije Sefarda doktorirao je na temu Holokausta u BiH i autor je osam knjiga o Jevrejima sa tih prostora. Njih dvoje predstavili su ovaj prvi objavljeni kuvar Jevreja Bosne i Hercegovine.

Kroz predstavljanje knjige od strane domaćina večeri Arona Albaharija, ali i iz zanimljivog izlaganja autora, gosti su mogli saznati kako je nastajala ova knjiga, kako su prikupljani i odakle svi recepti u njoj, a njih u ovom kuvaru ima ukupno 120. Svako jelo predstavljeno je na svom izvornom ladino jeziku, i naravno u prevodu, a sve to na oko 180 strana ovog bogato urađenog i ilustrovanog kuvara, simbiozi španso-jevrejske, mediteranske i bosanske kuhinje.

Tokom diskusije posebno je spomenuto da su autori, još i pre objavljivanja knjige, uspeli da tradiciju i iskustva sefardsko-bosanskog kulinarstva uključe i već 10 godina predstavljaju u poznatoj i popularnoj sarajevskoj manifestaciji „Baščaršijske noći“, kroz događaj koji nosi ime *Noć sefardske kuhinje*.

Voda na usta od priče – Aron Albahari, Mirjam i Eli Tauber i Jakob Salom

Prisutnima se obratila i članica JO Beograd **Hanika Gašić-Montiljo**, kao osoba koja je znanjem i savetima podržala autore knjige tokom njene pripreme, simpatično opisavši kako je pomagala, pre svega Mirjam, u praktičnom savladavanju određenih „caka“ u pripremi pojedinih jela, kao i o njihovom zajedničkom predstavljanju ove kuhinje u Ugostiteljsko-turističkoj školi u Sarajevu u maju prošle godine, kada su pred nastavnicima i učenicima, pripremili dvadesetak sefardskih specijaliteta.

Pre beogradske promocije knjiga je do sada predstavljena u Jevrejskoj opštini Sarajevo, na Sajmu knjiga u Sarajevu, u Bošnjačkom institutu – takođe u Sarajevu, zatim u Jevrejskom kulturnom centru „Arije Livni“ u Banjaluci, na tradicionalnoj jevrejskoj manifestaciji „Mahar“ u Budvi u Crnoj Gori i tokom njihovog gostovanja u Sent Luisu u SAD.

Ovaj kuvar, kao i neka druga izdanja autora Elija Taubera mogu se kupiti u kancelariji Saveza.

Knjiga je bila razgrabljena – potpisivanje

„DŽERUZALEM POST“

Piše: Alan. M. Deršovic

Terorizam opstaje jer donosi rezultate

Svaki put kada se dogodi neki jeziv teroristički napad u kome stradaju nevine žrtve, mi kršimo ruke i obećavamo da ćemo pojačati bezbednost i da ćemo preduzeti i druge neophodne mere. Mi, međutim, ne primećujemo koliko je značajna uloga koju igraju prijatelji i saveznici u poslu ohrabrivanja, podrške i izazivanja terorizma.

Da bismo imali ikakvog uspeha na smanjivanju terorizma, moramo da shvatimo njegov osnovni uzrok. To nisu siromaštvo, obespravljenost, očajanje ili bilo koji drugi od ponuđenih izgovora, izmišljenih da bi objasnili, ako ne i opravdali terorizam kao čin očajnika. Terorizam je sve - samo ne to. Mnogi teroristi, kao što su bili oni koji su učestvovali u napadu 11. septembra, bili su obrazovani, dobro stojeći, mobilni, čak lično uspešni. Oni su doneli racionalnu odluku, zasnovanu na računu šta dobijaju a šta gube, da pobiju nedužne civile iz jednog jednostavnog razloga: oni veruju da terorizam donosi rezultate.

Tragično je to što su u pravu. Međunarodna zajednica je nagrađivala terorizam i kažnjavala one koji su pokušavali da mu se suprotstave razumnim sredstvima. Sve je počelo odlukom koju su doneli Jaser Arafat i ostale palestinske terorističke grupe, da upotrebe taktiku terorizma kao osnovno sredstvo da bi se palestinsko pitanje dovelo u žižu svetske pažnje. Na osnovu vrlina i mana palestinskog pitanja, ono ne zaslužuje mesto koje ima. Tretman Tibetanaca od strane Kine, Kurda od najvećeg dela muslimanskog sveta, Čečena od strane Rusije, mnogo je gori, ili je bar jednako loš. Međutim, njihove reakcije na njima učinjene nepravde uglavnom nisu u centru pažnje međunarodne javnosti i medija jer su više pokušavali da ih razreše pravnim sredstvima nego putem terorizma.

Alan Morton Dershowitz

(rođen 1. septembra 1938) je američki advokat, pravnik i pisac. Istaknuti je učenjak na polju američkog ustavnog prava i krivičnog prava, i vodeći branitelj građanskih sloboda. Najveći deo karijere proveo je na pravnom fakultetu Univerziteta Harvard, gde je 1967, sa svojih 28 godina, postao najmlađi redovni profesor u istoriji te škole.

Situacija sa Palestincima je drukčija. Otmice aviona, ubistvo olimpijaca u Minhenu, ubistvo izraelske dece u gradiću Maalot, kao i mnoge druge terorističke akcije koje su palestinski teroristi izveli, uzdigle su njihovu stvar iznad svih drugih pitanja ljudskih prava u međunarodnoj zajednici. Mada Palestinci još uvek nemaju svoju državu – pošto su dva puta odbili velikodušne ponude da je steknu – njihova stvar i dalje dominira Ujedinjenim nacijama i drugim brojnim organizacijama koje zastupaju ljudska prava.

Ostale grupe koje trpe nepravdu su učile na uspehu palestinskog terorizma, pa su i same prešle na tu varvarsku taktiku. Čak i danas, kada palestinske vlasti tvrde da odbacuju terorizam, porodice bombaša samoubica i drugih terorista bivaju nagrađene velikim kompenzacijama, koje rastu sa brojem pobijenih nevinih žrtava. Da je počinilac masakra u Mančesteru bio Palestinac, i da se masakr dogodio u nekoj od izraelskih koncertnih dvorana, palestinske vlasti bi bogatstvom nagradile porodicu počinioca, ubice tolikog broja dece. Postoji naziv za ljude i organizacije koji drugima plaćaju za ubistvo nevinih civila: oni su saučesnici u ubistvu.

Kada bi mafija ponudila novčanu nagradu za ubistvo svojih protivnika, niko ne bi imao razumevanja i saosećanja za one koji bi tako nešto ponudili. Pa ipak, palestinsko rukovodstvo, koje čini baš tu stvar, dobija dobrodošlicu i počasti u celom svetu.

Palestinske vlasti odaju počast teroristima i tako što parkovima, stadionima, ulicama i drugim javnim mestima daju imena po masovnim ubicama dece. Naš „saveznik“, Katar, finansira Hamas, koga SAD opravdano zvanično nazivaju terorističkom organizacijom. Naš neprijatelj Iran takođe finansira, pomaže i ohrabruje terorizam protiv SAD, Izraela i drugih zapadnih demokratija, a da za uzvrat ne trpi nikakve stvarne posledice. Ujedinjene nacije slave terorizam time što državama koje podržavaju terorizam daju visok status, vlast i čast, time što raširenih ruku prihvataju one koji ohrabruju i zastupaju terorizam.

S druge strane, Izrael, koji prednjači u svetskim naporima u borbi protiv terorizma razumnim i zakonskim sredstvima, trpi napade međunarodne zajednice više nego bilo koja druga zemlja na svetu. Promoteri terorizma imaju u Ujedinjenim nacijama bolji tretman nego protivnici terorizma. Taktika bojkota i sankcija (BDS) upravljena je samo protiv Izraela, ali ne i protiv mnogih drugih država koje podržavaju terorizam.

Terorizam će postojati sve dok donosi rezultate. Ti rezultati mogu da se razlikuju zavisno od postavljenih zahteva. Ponekad je to samo publicitet. Ponekad je sredstvo regrutovanja. Ponekad donosi ustupke, kao što je slučaj u mnogim evropskim zemljama. Neke od evropskih država, koje sada trpe od terorizma, čak su puštale na slobodu uhvaćene palestinske teroriste. Engleska, Francuska, Italija i Nemačka spadaju među zemlje koje su oslobađale palestinske teroriste, u nadi da će time sprečiti terorističke napade na svojoj teritoriji. Njihova sebična i nemoralna taktika je proizvela suprotni efekat: jedino što je učinila je da su te države postale još poželjnije mete teroristima-ubicama.

Međutim, bez obzira kako funkcioniše terorizam, činjenica da funkcioniše sprečava i čini nemogućim njegovo zaustavljanje u svetu. Da bi prestao da donosi rezultate ceo svet mora da se ujedini, da nikada ne nagrađuje terorizam i da uvek kažnjava one koji ga sprovode.

(Sa engleskog preveo: Brane Popović)

VESTI STRANE

Diploma posle sedam decenija

Ester Begam, preživela Holokaust, je dobila svoju školsku diploma sedam decenija nakon što su joj nacisti uskratili to pravo.

Ona je imala svega jedanaest godina kada su je nacisti prvo zatvorili u geto a zatim i u radni logor u rodnoj Poljskoj.

Ovoj osamdesetosmogodišnjakinji koja danas živi u Minesoti počasna diploma je uručena u srednjoj školi Vajcata u predgrađu Mineapolisa.

Po američkoj tradiciji ona je zatim na opšte oduševljenje prisutnih bacila svoju plavu matursku kapu u vis.

Uz dozvolu rabina

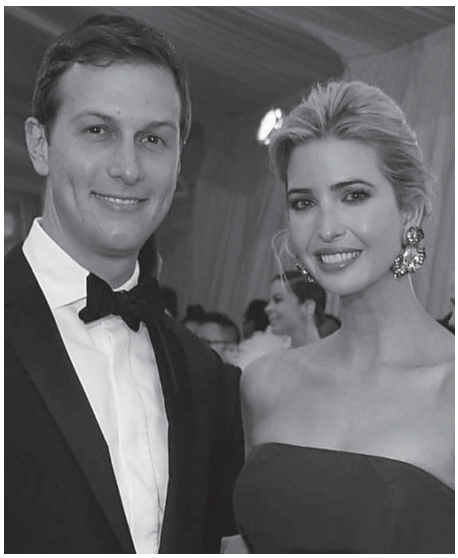

Ćerka američkog predsednika Ivanka i njen suprug Džared Kušner su dobili posebno rabinsko odobrenje da na Šabat sa predsednikom Trampom polete na njegovu turneju po Bliskom istoku i Evropi.

Neimenovani zvaničnik Bele kuće je za list Politiko izjavio da su Kušnerovi, koji praktikuju ortodoksno jevrejstvo izričito tražili ovaj blagoslov.

U članku se ne navodi ni ime ovog zvaničnika niti ime rabina kome su se obratili. Ova turneja je vrlo važna za Belu kuću, ne samo što je to prva poseta novog predsednika regionu, već i stoga što je Tramp Kušneru dodelio ulogu posrednika u pregovorima između Palestinaca i Izraela.

Ortodoksni Jevreji poštuju zabranu rada i putovanja na Šabat kao i upotrebu kućnih aparata koji stvaraju toplotu, električnu strruju ili vatru.

Zabrane ne važe samo u slučaju smrtne opasnosti po sebe ili druge, odnosno ako kršenjem ovih pravila možemo da spasemo živote ljudi, pa čak i izvesnih životinja.

VESTI STRANE

Košer klanje zabranjeno u delu Belgije

Parlament belgijske pokrajine Valonije je ovog meseca ubedljivom većinom (73 prema 2) izglasao predlog zakona koji zabranjuje bilo kakvo ubijanje životinja bez prethodnog omamljivanja, čime se van zakona stavljaju i košer i halal klanje životinja. Zakon stupa na snagu poćetkom juna sledeće godine, piše Brisel tajms, dok će se za košer i halal klanje učiniti izuzetak do septembra 2019. ne bi li se vernici i verski zvaničnici pripremili za nova pravila.

Zagovornici ovih mera tvrde da je tekst zakona takav da će uspešno odgovoriti na zabrinutost u vezi narušavanja verskih tradicija. Pravila košer klanja zahtevaju da životinja bude svesna tokom tog čina, što danas mnogi smatraju okrutnim. Zagovornici ovog hiljadugodišnjeg jevrejskog običaja kažu da je on humaniji od industrijskog načina klanja koji se praktikuje u savremenim nekošer klanicama. Muslimanski običaj klanja je u velikoj meri sličan jevrejskom.

Sličan zakon je predložen i u parlamentu druge belgijske pokrajine Flandrije. Očekuje se da će biti usvojen i stupiti na snagu od početka 2019. godine.

Britanski studenti protiv bojkota Izraela

Studentsko veće univerziteta u Batu, Velika Britanija, je odbilo predlog o usvajanju bojkota prema Izraelu.

Džuiš kronikl, list Jevreja u Ujedinjenom kraljevstvu kaže da je predlog odbijen sa 343 glasa protiv uz 249 glasa za bojkot.

U rezoluciji se tvrdilo da je Izrael "država aparthejda" i da Univerzitet i studentska udruženja treba da "obustave sve kontakte i ugovore sa institucijama i preduzećima koje sa tom državom sarađuju."

Antisemita u bugarskoj vladi

Potpredsednik bugarske vlade Valeri Simeonov (na slici) našao se na udaru javnosti zbog navodnih antisemitskih izjava i sprdnje na račun Holokausta. Naime, u bugarskim novinama je objavljena stara fotografija Pavela Teneva, jednog od pomoćnika ministra u sadašnjoj koalicionoj bugarskoj vladi, kako salutira nacističkim pozdravom. Po bugarskom dnevniku Sega Simeonov je, komentarišući ovu kontroverznu fotografiju svog partijskog druga, izjavio da je on sedamdesetih godina prošlog veka bio u obilasku Buhenvalda i "kad bolje razmislim, ko zna kakve smo sve sprdnje pravili i šta smo slikali tamo... ako se neko seća i zna, nek odmah podnese ostavku i vrati se u svoje selo."

Simeonov je kasnije porekao da je dao ovu izjavu u i najavio tužbu protiv lista Sega, čije uredništvo kaže da čvrsto stoji iza ove priče.

"Svedoci smo ružnog ispada prema milionima ubijenih u koncentracionim logorima tokom Drugog svetskog rata," izjavio je Alek Oskar, predsednik organizacije "Šalom" koja okuplja bugarske Jevreje. "Ovakvo ponašanje je znak nedostatka političke kulture i bezosećajnosti spram najveće tragedije u ljudskoj istoriji. Kad govorimo o Holokaustu tu jednostavno nema mesta šali," rekao je Oskar na konferenciji za Štampu kojoj su prisustvovali i preživeli Holokausta.

On je pozvao političare i civilno društvo da ne dozvole da ovakvi incidenti prođu tek tako i da spreče svaki govor mržnje.

Opoziciona Socijalistička partija i Pokret za ljudska prava i slobode su povodom ovoga pozvali Simeonova da podnese ostavku. On to odbija da učini tvrdeći da je sve to unapred pripremljen napad na vladu i njega lično: "Ostavku podnosim samo ako to od mene zatraže moji koalicioni partneri."

Ekonomija Izraela među najstabilnijim u svetu

Gotovo nepostojeća inflacija i vrlo niska stopa nezaposlenosti su Izrael doveli na treće mesto najstabilnijih svetskih ekonomija po istraživanju agencije Blumberg.

Najstabilnija ekonomija u 2016. je Hong Kong, a sledi je Južna Koreja. Danska, Tajvan, Island, Japan, Švajcarska, Singapur i Tajland slede Izrael u prvih deset.

Na dnu lestvice su Hrvatska, Kolumbija, Urugvaj, Brazil, Srbija, Španija, Ukrajina, Turska, Grčka, Argentina i Južna Afrika. Neslavno poslednje mesto zauzima Venecuela, uprkos svom bogatstvu u izvorima nafte.

Izrael je već godinama uspešan po svetskim standardima. Takođe je u prvih deset Blumbergove liste inovacija, koja rangira države po njihovim ulaganjima u istraživanja i razvoj kao i po broju visokotehnoloških preduzeća.

Prošlog meseca je agencija Meril Linč ocenila da je Izraelska ekonomija na "brzom putu oporavka iskazujući godišnji rast od 3 do 4 odsto." To je dvostruko više od zemalja članica OECD, tvrdi izraelski zavod za statistiku.

Podaci takođe govore da je izraelski BDP u stalnom porastu. U 2016. je potrošnja dobara i usluga porasla za 6.3 odsto, dok je u prethodne dve godine beležila rast od 4,3. Cene su paralelno porasle tek za 2 odsto.

Ovom rastu ekonomije uveliko doprinosi i Narodna banka Izraela svojom veštom politikom kursa šekela prema dolaru. "Sa sigurnošću se može reći da će 2016. biti upamćena kao jedna od dosad najboljih godina za izraelsku ekonomiju," izjavio je ministar finansija Moše Kalon nakon objavljivanja ovih podataka.

Jevreji ubijeni u Holokaustu bili "kukavice"

Oko 400 demonstranata se okupilo da negoduje protiv učešća izraelskog ambasadora u UK Marka Regeva na panel diskusiji na Londonskom univerzitetu. Protest je održan ispred zgrade Orijentalnih i afričkih studija. Okupljeni su mahali palestinskim zastavama kao i izraelskim koje su bile umrljane crvenom bojom simbolišući "krv nevinih", uzvikujući uobičajene parole o uništenju jevrejske države. Jedan od protestanata je čak uzvikivao da su svi pobijeni u Holokaustu bili obične kukavice.

Njima se suprotstavilo oko stotinak proizraelskih demonstranata, koji su takođe uzvikivali parole. Bili su vređani od suprotne strane, ali je sve srećom ostalo samo na tome.

Tamir Oren, portparol britanskog udruženja Solidarnosti sa Izraelom kaže da su na protestu viđene i zastave Hezbolaha te deljeni leci u kojim se Izrael označava kao država aparthejda.

"Ambasador je na skup došao ne bi li odgovorio na sva, pa i ona najneugodnija pitanja o Izraelu, uključujući i ona o jevrejskim naseljima u Judeji i Samariji kao i o navodnim zločinima počinjenim od strane IDF."

Berlinski SPD podržava Izrael

Berlinski ogranak Socijaldemokratske partije je usvojio rezoluciju u kojoj se podržava Izrael i osuđuje kampanja bojkota i sankcija prema jevrejskoj državi.

Na svojoj konvenciji oni su proglasili da se "suprotstavljaju ovoj antisemitskoj kampanji i oštro osuđuju narastajući anticionizam." Dalje se kaže da je organizacija SPD u Berlinu "čvrsto i bezuslovno solidarna sa Izraelom i njegovim pravom na postojanje i samoodbranu."

Ovaj dokument je jednoglasno usvojen na predlog podmlatka SPD. Njime se članovi ove partije obavezuju na borbu protiv antisemitizma i na osudu svih onih koji promovišu ideju bojkota.

LICA I DOGAĐAJI

BEOGRAD

Obnovljena spomen ploča na spomeniku „Menora u plamenu“

Stari grad je 9. aprila obeležio svoj Dan i opštinsku slavu Cveti, po deveti put uzastopno, tradicionalnom manifestacijom „Jevremova – ulica susreta“.

Svečanost naše opštine i svih Starograđana uveličali su gosti iz devet evropskih i regionalnih gradova sa kojima Stari grad ima razvijenu, dugogodišnju saradnju.

U protokolarnom delu delegacije su položile vence na spomenike i spomen obeležja podignuta u slavu, stradanje i sećanje na značajne događaje iz bogate prošlosti našeg grada, podignutog na istorijskoj „vetrometini”, raskrnici srednjevropskih i balkanskih puteva, naroda, i kultura. Venci su postavljeni na spomenik „Menora u plamenu” Beograđanima, našim sunarodnicima stradalim u Holokaustu, potom i na spomenike Rigi od Fere i na Beogradskoj tvrđavi, na mestu gde je turski paša **Ali Riza** predao slobodarske „ključeve grada” knezu **Mihailu Obrenoviću**, daleke 1867. godine.

Ispred „Menore u plamenu» na Dunavskom keju, spomeniku posvećenom Jevrejima stradalim u Holokaustu, poštu su odale delegacije opštine Stari grad, član Veća opštine **Vladimir Kuzmanović** i zamenik predsednika Skupštine **Avram Izrael**, i predstavnici Jevrejske opštine Beograd **Jaša Salom**, predsednik i **Miroslav Grinvald**, član Veća JOB.

Ispred dela vajara **Nandora Glida**, koje svojom upečatljivošću i jasnom simbolikom podseća na desetine hiljada srpskih Jevreja tragično stradalih tokom Drugog svetskog rata, Kadiš je kazivao **Stefan Zekić** u prisustvu naših prijatelja i članova Jevrejske zajednice

– Zahvalni smo opštini Stari grad što je obnovila spomen ploču ovog spomenika u „plamenu”, koji nas, više nego upečatljivo seća na sve nestale u Holokaustu, u „plinskim dušegupkama” kamiona smrti, mučilištima Starog sajmišta ili na streljačkim poljima i jamama Jajinaca, samo zato što su Jevreji. Ovim činom odajemo poštu i svim našim sugrađanima Srbima, Romima i drugim nevinim stradalnicima – rekao je obraćajući se prisutnima predsednik Jevrejske opštine Beograd.

U sklopu manifestacije Ulica susreta starograđanima se predstavio i hor Jevrejske opštine Beograd „Braća Baruh“ prigodinim programom.

Vredno je napomenuti da je februara ove godine Opština Stari Grad upriličila u Ustanovi kulture Paroborod i pretpremijeru filma „Kalemgdanski kadiš„ autora dr Lavinije Davenport, kojim povodom je otkrivena Spomen ploča u znak sećanja na beogradske Jevreje koji su prvi u Beograd doneli, tada, novi vid muzike, džez i koji su svi, osim jednog, stradali u Holokaustu.

Knjige na poklon

Vanja Kovač je poklonio dve knjige Biblioteci Jevrejske opštine Novi Sad. Jedna je “Miris kiše na Balkanu”, **Gordane Kuić**, u prevodu **Dine Katan Ben-Cijon** na hebrejski, a druga je “Love and treasure” od **Ayelet Waldman**.

I **Gavra Fišer** je, u znak sećanja na drage roditelje **dr Lea** i **Veru Fišer** iz Novog Sada, podario knjige Biblioteci novosadske Jevrejske opštine. Reč je o tri knjige: “Niki “ **Tibora Derija**, “Izdanci na vetru” **Magde Simin** i “Tri priče” **Gotfrida Kelera**.

Predlog

Ovih dana dosta je reči o Sajmištu. O tome su u prošlom broju pisali i **Jovan Bajford** i **Filip David**, s kojima se dobrim delom slažem.

Iz mnoštva ideja izdvojio bih otvaranje Muzeja Holokausta, s čime se, odmah da kažem, ne bih složio iz više razloga, pre svega s obzirom na dosadašnji način korišćenja tog prostora, uključujući i ove godine, posebno za obeležavanje niza ratnih zločina u Jugoslaviji tokom II svetskog rata, s vezom ili bez veze s njim. No čak i nezavisno od toga, otvaranje Muzeja na tom mestu ne bi privuklo veći broj posetilaca, a stvorilo bi niz problema finansijske i personalne prirode.

Zato predlažem da se Muzej Holokausta otvori u nekajdašnjoj sefardskoj sinagogi u Ulici cara Uroša, gde je sada Galerija fresaka. Mislim da Srpska pravoslavna crkva ne bi trebalo da se tome suprotstavi, imajući u vidu da sama neće da plaća porez dok joj država ne vrati njenu imovinu. Prednosti tog rešenja su što bi Muzej bio u centru Beograda, što je moguće povezati ga sa zgradom Jevrejske opštine Beograd i Jevrejskim istorijski muzejom u njoj.

A. Lebl

ZEMUN

Susret Židova iz regije

Predsednik ŽOZ Ognjen Kraus

Židovska općina Zagreb i JDC ponovno su organizovali konvenciju članova židovskih (jevrejskih) općina od 18. до 21. маја 2017. godine u Sloveniji u termama Čatež (ob Savi). Najbrojnija delegacija iz Srbije bila je iz Zemuna. Pored nekoliko članova iz Sombora i dvatri člana Beograda nismo nikog drugog primetili. Bila je ovo dobra prilika da razmenimo aktuelne informacije o radu sa ostalim zajednicama iz regiona. Koji je razlog izostanka sa ovog važnog skupa ostaje da se vidi s obzirom na to da su sredstva koja SJOS dobija delom namenjena i za regionalnu saradnju.

Zbog izostanka većeg broja Jevreja iz Srbije, najbrojniji na Konferenciji bili su članovi Jevrejske zajednice Makedonije i Bosne i Hercegovine čije delegacije su predvodili njihovi predsednici.

Konvencija je započela svečanim otvaranjem i pozdravnim govorom predsednika ŽOZ dr **Ognjena Krausa** da bi potom prisutne zabavio mentalist **Roy Zaltsman** iz Izraela. Njegove jedinstvene sposobnosti poput telekineze, predviđanja i čitanja misli dobro bi došle i jevrejskoj zajednici u Srbiji.

Predsednik JO Zemun Nenad Fogel

Program koji su sastavili vredni aktivisti iz Zagreba pružao je svakome mogućnost da na kvalitetan način iskoristi pauze između dve kupke u bazenima sa termalnom vodom. Zemunci su divan program dopunili i obilaskom Ljubljane, Novog Mesta i Brežica. Iz predivnog programa Konferencije moramo da izdvojimo jedinstven nastup ovogodišnjeg predstavnika Hrvatske na Evroviziji **Žaka Houdeka**.

Mnogo gostiju, ali malo iz Srbije

Drugi seder Pesaha

Jevrejska opština Zemun je uz tradicionalno posluženje obeležila drugi seder velikog praznika Pesahe, Pashe ili Pasovera, već kako se u kojim krajevima ovaj praznik imenuje. Goste je pozdravio predsednik Jevrejske opštine **Nenad Fogel** i uz prigodnu priču o prazniku pozvao sve da učine još više na očuvanju naše tradicije i vere. U to ime svi su ispili „dovoljan“ broj čaša crvenog vina.

Nadamo se da ćemo naredne praznike obeležavati u našoj sinagogi uz službu našeg vrednog rabina

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ПРВИ ПОТПРЕДСЕДНИК ВЛАДЕ
И МИНИСТАР СПОЉНИХ ПОСЛОВА
10. април 2017. године

Ваша екселенцијо,

У име Министарства спољних послова и у своје лично име, упућујем најсрдачније честитке поводом великог јеврејског празника Песаха, са жељом да Вама и Вашој породици и пријатељима овај празник донесе добро здравље, мир и благостање.

Историја и култура Србије проткана је богатом културом и традицијом јеврејске заједнице у Србији.

Живимо заједно као пријатељи већ вековима, повезани нераскидивим везама заувек искованим у заједничким страдањима и борбама. Надам се да ће нам свима, овај празник наде, спасења и вере у бољи живот, бити подстицај за још веће разумевање, узајамно поштовање и толеранцију и да ћемо наставити да градимо бољу будућност, бољи живот за нашу Србију и све њене грађане.

Ивица Дачић

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
11000 Београд, Кнез-Михаилова 35
Тел.: 2634-055, Факс: 2638-792
ПРЕДСЕДНИК
E-mail: presidency@sanu.ac.rs

Број акта: 11
Датум: 11. 4. 2017

Савез јеврејских општина
Господин Роберт Сабадош, председник

Београд
Краља Петра 71а/III

Поштовани господине Сабадош,

У име Извршног одбора Српске академије наука и уметности и у своје лично име, честитам Вам на избору за председника Савеза јеврејских општина. Желећи Вам много успеха у обављању ове дужности, изражавам уверење да ће сарадња између наших установа и у будућности бити успешна и корисна.

С поштовањем,

Академик Владимир С. Костић

ZEMUN

Sećanje na deportaciju Jevreja iz Sente

U okviru obeležavanja 73. godišnjice deportacije Jevreja iz Sente u logor Aušvic, Jevrejska opština Zemun je u galeriji Thurzó Lajos Gradskog muzeja Sente postavila izložbu „Nestali u Holokaustu Zemun“.
O povodu za postavku izložbe posetiocima je govorio direktor Gradskog muzeja istoričar **Atila Pejin**. On je istakao velik značaj negovanja kulture sećanja na sve stradale tokom Drugog svetskog rata. Na sudbinu Jevreja iz Srbije posetioce su podsetili **Aleksandar Nećak** i autor izložbe **Nenad Fogel**.
Jevreji iz Srbije su tokom Drugog svetskog rata bili izloženi stalnom progonu. U nekim delovima današnje Srbije uništenje, odnosno ubijanje, Jevreja, sprovedeno je veoma brzo. Tako su svi Jevreji sa područja Srbije pod upravom **Nedićeve** kvislinške vlade bili ubijeni već u maju 1942. godine u logoru „Judenlager Semlin“ koji je vodila nemačka okupaciona vlast. Takva efikasnost poslužila je Milanu Nediću da se pohvali vlastima u Berlinu da je Srbija „Judenfrei“ – čista od Jevreja. Nažalost, Srbija je bila druga zemlja u Evropi koja je „rešila“ jevrejsko pitanje. Zemun je bio pod upravom tzv. NDH. Sudbina zemunskih Jevreja bila je zapečaćena u julu 1942. kada su svi deportovani u logore Jasenovac i Stara Gradiška. Senta, koja je bila pod upravom mađarske okupacione vlasti, „jevrejsko pitanje“ je “rešila” 1944. godine.
Od velike jevrejske zajednice Sente preživelo je tek nekih 200 članova. Formiranje države Izrael 1948. godine bio je ostvarenje sna za preostale Jevreje iz Evrope. Od 1948. Jevreji su počeli masovno da naseljavaju zemlju svojih pradedova. Poput mnogih i Jevreji iz Senta su našli svoj mir u novostvorenoj državi Izrael. Danas u Senti ne živi ni jedan Jevrejin. Na njihovo viševekovno prisustvo podseća zgrada „Sefardske sinagoge“ i staro jevrejsko groblje.

Izraelski folklor u Novom Sadu

Dance Around Novi Sad po 22. put

Već poslednjih nekoliko godina u mesecu martu plesna grupa “Maayan” počinje da prima poruke i pozive od svojih starih prijatelja iz Hrvatske, Mađarske i Bugarske koji se interesuju kada se očekuje DANS.

DANS je skraćenica koja je u svetu Izraelskog folklora već odavno poznata jer se ovaj plesni susret u Novom Sadu organizuje, bez prekida, već 14 godina. Inicijativa za ovakvo druženje uz muzku i ples došla je od našeg prijatelja **Žerara Senerina** iz Francuske, a organizacija je uvek bila u rukama članova “Maayana” uz veliku podršku Jevrejske opštine Novi Sad i JDC-a.

Ove godine smo se okupili po 22. put, ovaj put u Petrovaradinu, zajedno sa 30-ak gostiju iz Osijeka, Beograda, Mađarske, Bugarske. Mada bismo ih teško mogli nazvati gostima jer neke od “gostiju” poznajemo već 20 godina, a neki od njih dolaze na naš DANS već više od 10 godina. Zato mi često kažemo da je DANS u stvari porodično okupljanje.

A šta mi tamo uopšte radimo, pitate se vi. Uglavnom igramo. I to Izraelski folklor. Sastanemo se u petak popodne i igramo svi zajedno do ponoći. Zatim se ponovo okupimo u subotu oko 13 časova, i igramo do ponoći. A onda se vratimo u nedelju ujutru i igramo do polaska kući.

Zvuči neobično, ali to je razlog zašto smo se okupili i to je naš način povezivanja i druženja. Za nas starije svaki ples nosi neku priču (da ne kažemo istoriju) i neke lepe uspomene. A naši mlađi naslednici upravo kreiraju svoju priču. Ono što ovaj i slične skupove, čini jedinstvenim je što onog trenutka kada krene muzika godine prestaju da postoje. Zajedno plešu svi od 10 do 60 godina. Ovaj put smo imali specijalne gošće, buduće plesačice **Hanu** i **Janku** koje su nam dodatno popravile prosek godina.

Za nas je DANS vrlo značajan događaj koj je doduše uglavnom interesantan samo nama plesačima. Zato i ne volimo mnogo da se hvalimo njime, ali smo u sebi veoma ponosni na ovu dugu tradiciju koju uspevamo da održimo bez obzira na sve dodatne obaveze koje imamo. Za to je najvažnije imati spremne nove generacije na čemu mi intenzivno radimo.

Čekamo vas u aprilu 2018!!!

Održana izborna skupština JO Zemun

Redovna ujedno i izborna skupština Jevrejske opštine Zemun održana je u nedelju 23. aprila 2017. godine.

Pre početka rada Skupština je minutom ćutanja odala dužnu počast svim umrlim članovima jevrejske zajednice u Srbiji. Predsednik Nadzornog odbora Jevrejske opštine Beograd doc. **dr Dejan Popov** je u kratkom govoru pozdravio prisutne članove JO Zemun i poželeo uspešan rad Skupštine.

U prisustvu brojnih članova Skupština je donela niz značajnih odluka vezanih za budući rad Opštine. Jedna od najvažnijih je odluka da se formira Versko intrekulturni centar „Herz-l" Jevrejske opštine Zemun. Skupština je imenovala članove inicijativnog odbora koji imaju zadatak da pripreme sva potrebna dokumenta za registraciju tog budućeg centra. U inicijativni odbor su izabrani **Nenad Fogel, Vladimir Mijatović** i **Aleksandar Nećak**. Poseban akcenat je stavljen na unapređenju verskih potreba članova koje će ostvarivati kroz tesnu saradnju sa rabinom zaposlenim u našem Savezu, koji svoju službu obavlja za sve jevrejske opštine u Srbiji.

Značajna odluka je i formiranje posebnog socijalnog fonda iz koga će biti rešavane najhitnije potrebe članova. To se prvenstveno odnosi na rešavanje socijalnih problema onih članova koji ne spadaju u kategoriju „preživelih Holokausta". Generacija koja danas ima preko 60 godina nema nikakvu podršku Saveza i međunarodnih jevrejskih organizacija i zato je Jevrejska opština Zemun odlučna da iz svojih sredstava rešava njihove probleme.

Skupština je tajnim glasanjem izabrala sve organe Jevrejske opštine koji će u narednom četvorogodišnjem periodu rukovoditi njenim radom. U tom smislu su date jasne smernice rukovodstvu kako da zastupaju interese Jevrejske opštine Zemun u organima Saveza jevrejskih opština Srbije uz redovnu saradnju sa organima vlade Republike Srbije zaduženim za nadzor nad trošenjem sredstava koja dobijamo po Zakonu o otklanjanju posledica Holokausta u Srbiji.

DOGAĐANJA U JOB-u

Pod privremenom upravom do polovine oktobra

Skupština je poverila mandat Privremenoj upravi da pripremi fer i transparentne izbore u oktobru

Skupština Jevrejske opštine Beograd je na sednici održanoj 21. maja velikom većinom glasova (130 za, 5 uzdržanih, 6 protiv) odlučila da se raspusti prethodno rukovodstvo JO Beograd, da prestaju funkcije Predsednika, Veća i Nadzornog odbora i da se raspisuju novi izbori za 15. oktobar 2017, na kojima će biti izabrano novo rukovodstvo Jevrejske opštine. Mandat za provođenje ove odluke i pripremu izbora poveren je Privremenoj upravi u sastavu: **Dejan Jinker** predsednik PU, **Svetlana Đurić, Maša Mitić Đurišić, Isak Asiel, Zlata Babić, Žoli Abravanel** i **Ružica Ezgeta**.

Ukratko, Skupština je poverila mandat Privremenoj upravi da pripremi fer i transparentne izbore u oktobru, što podrazumeva proveru i ažuriranje spiskova članstva da bi se znalo ko ima pravo da glasa; da otvari kanale komunikacije za predstavljanje kandidata, programa itd, što znači ukidanje monopola prethodne uprave na mailing listu - što bi trebalo da rezultira time da zvaničnu listu JOB mogu koristiti u svrhu informisanja i pripreme izbora svi kandidati ravnopravno i u istom obimu; da redovno izveštava o svojim akcijama u međuvremenu i da organizuje neometan rad vitalnih funkcija JOB.

Odlučeno je, takođe, da će u tom prelaznom periodu biti temeljno pripremljena informacija o radu komisija i rezultatima finansija, upravljanja imovinom, pravnim pitanjima i o svemu što je relevantno za članstvo da zna i da bude u mogućnosti da se na osnovu činjenica opredeli za put kojim želi da Jevrejske opština nastavi od oktobra.

Privremena uprava biće tu za pitanja i probleme članova. Kancelarija radi uobičajeno, a predsednik i članovi uprave će zasedati ponedeljkom, sredom i petkom od 9 časova. O promenama članstvo će biti obavešteno.

Kao što je rečeno na Skupštini, Privremena uprava će, takođe, pripremiti i rezime predloga i inkorporirati primedbe članstva u izveštaje koje će ono dobiti pre sledećih izbora.

Uprava je obavezana diskusijom na Skupštini kao i kroz reči rabina Isaka Asiela da će komunikacija biti oslobođena ružnih reči, insinuacija i uvreda ali i da neće posezati za ograničenjima komunikacije i cenzurom već će ih urediti u skladu s našim tradicionalnim vrednostima.

SUBOTICA

Pesah u Maloj sinagogi

Dobrodošlica – Robert Sabadoš, predsednik JO Subotica i SJOS

Na izuzetno svečan način u ponedeljak, 10. aprila JO Subotice obeležila je veliki praznik Pesah. Pored članova subotičke Jevrejske opštine, Seder večeri prustsvovali su pripadnici Jevrejske opštine Sombor i gosti iz mađarskog grada Hodmezevašarhelja.

Robert Kovač (levo) izgovorio je molitvu

Lepo je zabeležiti i to da su povodom svečanosti Pesaha gosti bili i predstavnici subotičkih verskih zajednica. U Maloj sinagogi prigodnu molitvu služio je predmolitelj **Robert Kovač**, a potom je u Velikoj sali prisutne pozdravio **Robert Sabadoš**, predsednik JO Subotice i novoizabrani predsednik SJOS.

A. Sekelj

BEOGRAD

Biblioteci od srca

Novinar **Dane Ilić**, dopisnik Radio televizije Srbije iz Kragujevca, i povremeni saradnik „Jevrejskog pregleda", poklonio je Biblioteci Sveza svoju knjigu „Eva". Reč je o njegovom viđenju **Eve Nahir Panić**, žene sa kojom se susreo u jednom kibucu 2013. godine, „tragajući za segmentima životne i radne biografije jugoslovenske Jevrejke i istoričarke **Jovanke Ženi Lebl**" i čija ga je životna priča duboko dirnula.

Biblioteka Saveza zahvaljuje Danetu Iliću.

SUBOTICA

Poseta američkog ambasadora

Ambasador SAD u Srbiji **Kajl Skot**, posetio je 11. maja, Jevrejsku opštinu i održao vrlo zanimljivo predavanje o odnosima SAD i Srbije, kao o opštoj političkoj situaciji u svetu.

BEOGRAD

Društvo Rom „Romana hakaja – Romska prava" iz Zemuna

Na poziv **Severđana Alijevića** predsednika Društva Rom „Romana hakaja – Romska prava" **Aleksandar Nećak** i **Nenad Fogel** iz Jevrejske opštine Zemun prisustvovali su obeležavanju Svetskog dana Roma u romskom naselju „Grmeč" u Zemunu. Iako naselje ima epitet „divlje", ono se bitno razlikuje od tzv. „Karton naselja".

Sve su to kuće građene od tvrdog materijala. Kako nas je obavestio predsednik Društva Rom, lokalna zajednica je izašla u susret stanovnicima naselja, kojih ima više od 1 000, legalizovala sve objekte i obezbedila uredno snabdevanje električnom strujom.

Takođe je uvedena i ulična rasveta. Dok se ne reši pitanje vlasničkih prava na zemljištu nije moguće trajno asfaltirati ulice. Stanovnici naselja uvereni su da neće dugo čekati na taj dan.

Društvo Rom „Romana hakaja – Romska prava" je aktivni učesnik projekta „Neću suživot – hoću zajednički život" koji od jeseni pokreće Jevrejska opština Zemun. Severdžan Alijević će pored **dr Žarka Koraća, Filipa Davida,** Aleksandra Nećaka i Nenada Fogela držati predavanja na temu tolerancije i stvaranja uslova za zajednički život manjina sa većinom u nekoliko osnovnih i srednjih škola u Zemunu.

LICA I DOGAĐAJI

NOVI SAD • ŠAHOVSKI TURNIR

Pehar pripao Kumiću

Učesnici takmičenja u Novom Sadu

U subotu i nedelju, 25. i 26. marta u Velikoj sali Jevrejske opštine održan je šahovski turnir, pojedinačno prvenstvo jevrejskih opština Srbije za 2017. godinu. U ime organizatora, učesnike je pozdravio **Ivan Ujhazi** član izvršnog odbora JONS-a. Takmičenje po Berger sistemu (svaki sa svakim) odvijalo se u prijatnoj sportskoj i drugarskoj atmosferi.

Pobednik pojedinačnog šahovskog prvenstva Jevrejskih opština Srbije za 2017. godinu u organizaciji Jevrejske opštine Novi Sad je FIDE majstor **Filip Kumić**.

Drugo mesto zauzeo je Novosađanin Ivan Ujhazi sa 6,5 poena, dok je do trećeg mesta stigla **Danijela Grujić**, takođe iz Novog Sada, sa pola poena manje. **Ladislavu Franklu**, članu subotičke opštine, treće mesto izmaklo je u poslednjem trenutku – iako je imao šest poena, po dodatnim kriterijumima bio je za nijansu slabiji od Danijele.

Osmogodišnji **Aleksandar Grujić** sa 4 osvojena poena pokazao je da je najbolji junior u ovom trenutku.

Pehare je pobednicima podelio je predstavnik Makabi saveza **Ognjen Rajević**.

Konačan plasman takmičara

1. KUMIĆ FILIP FM (Subotica) 8 poena
2. UJHAZI IVAN FM (Novi Sad) 6,5 poena
3. GRUJIĆ DANIJELA (Novi Sad) 6 poena
4. FRANKL LASLO (Subotica) 6 poena
5. ŠTAJNFELD MIHAJLO (Novi Sad) 5 poena
6. GRUJIĆ ALEKSANDAR (Novi Sad) 4 poena
7. KOVAČ VLADA (Subotica) 4 poena
8. GRUJIĆ IVANA (Novi Sad) 3 poena
9. DIKLIĆ SLOBODAN (Beograd) 1,5 poen
10. STAMENKOVIĆ MARKO (Novi Sad) 1 poen

DOBROVOLJNI PRILOZI, SJOS

Za Jevrejski pregled

4 000 din. – Buba Poleksić (Novi Zeland) – u znak sećanja na roditelje Savu i Tamaru Poleksić, rođ. Vajnštajn

Za prevod knjige „Mi smo preživeli“

50 USD – Eva Danon iz Toronta (Kanada) u znak sećanja na pok. supruga Davida Dadu Danona

1 000 din. - Buba Poleksić (Novi Zeland) – u znak sećanja na roditelje Savu i Tamaru Poleksić, rođ. Vajnštajn

Dana 25. oktobra 2016. na Novom Zelandu rođena je Hana, ćerka Braje i Ivana i sestra Adama Milivojevića. Ponosna baka, Buba Poleksić. Mazel Tov!

Za Sinagogu

50 evra – Jelisaveta Danon, rođ. Bernštajn i Jozef Bernštajn povodom 81. godine od smrti drage majke Olge Bernštajn, rođene Šlezinger.

PORODIČNE VESTI, LIČNE VESTI

Za JIM

100 USD – Vera Rip i Martin Hiršhorn iz SAD

10 000 din. – Vladimir Babić, u sećanje na majku Bojanu Almozlino Babić

NOVI SAD

Za folklornu grupu "Maajan"

50 evra – Eli Šosberger sa porodicom, povodom pet godina od smrti Pavla Šosbergera i četiri godine od smrti Agneze Šosberger

Za hor "Hašira"

50 evra – Eli Šosberger sa porodicom, povodom pet godina od smrti Pavla Šosbergera i četiri godine od smrti Agneze Šosberger

Za Kulturnu sekciju

200 USD – Martin Hiršhorn i Vera, rođena Rip, iz Floride (SAD) u znak secanja na porodicu Dezidera Ripa iz Novog Sada

Za groblje i apoteku

100 EUR – Ružica i Milena Mrvica, povodom godišnjice pogibije Jakova Željka Mrvice

Za rad Opštine

10 Evra – Đurđica Mojzeš Tipold u znak sećanja na dedu i baku Žigmonda i Elzu Mojzeš, Samuela Goldštajna i Etelu Mojzeš, svi iz Novog Sada.

BEOGRAD

Za Hevra kadiša - Jevrejsko groblje

200 dolara – Vanda Bruner, povodom 25 godina od smrti dragog supruga , oca i dede dr Mirka Brunera. Sećaju ga se njegovi Vera, Saša, Roberta, Vanda, Benjamin, David i Etore.

100 evra - NN

10 000 din. – NN

50 evra - Vesna Lukač Latinger i Dubravko Latinger

50 CAD – Leo i Rebeka Hara, u znak sećanja na oca i supruga Davida Haru

5 000 din. – Rozita Levi, u sećanje na sestru Janu Levi Drakulić i roditelje Klarisu i Benciona Levija

Za socijalnu delatnost

10.000 din – NN

50 evra – Julijana, Vuk i Marko Fatić, u znak sećanja na najbliže koji su stradali na Starom sajmištu i Topovskim šupama i u sećanje na majku i baku Zoru Lazić, rođenu kao Jozefina Brajner.

50 CAD – Leo i Rebeka Hara, u znak sećanja na oca i supruga Davida Haru

Za Dečji klub

10.000 din –NN

Za Omladinski klub

10 000 din –NN

Za Hor "Braća Baruh"

100 CHF – Jelena i Slobodan Diklić, u spomen na roditelje

Za Žensku sekciju

50 CHF – Jelena i Slobodan Diklić, u spomen na sestru Blanku Fišer

4 000 din. – članice sekcije, u znak sećanja na sve preminule predsednice i aktiviskinje

Za Sinagogu

50 evra – Jelena i Jozef Baruhović, povodom godišnjice smrti njegove voljene majke Side Simhe Baruhović rođ. Izrael

50 evra – Snežana Aleksendrić, u spomen na voljenu mamu Slobodanku Aleksendrić

ZEMUN

Za Groblje

2000 din. - Lebl Vilka Aleksandar

U M R L I

BEOGRAD

Žuža Marinković, devojačko Bek, rođ. 1921. godine, preminula je 5. aprila 2017.

Debora Ostojić, devojačko Kabiljo, rođ. 1915. godine, preminula je 7. aprila 2017

Rahela Perišić, devojačko Albahari, rođ. 1922. preminula je 21. aprila 2017.

Jaša Romano, rođ. 1949. godine, preminuo 1. maja 2017.

Igor Mandić, rođ. 1975. godine, preminuo 17. maja 2017.

NOVI SAD

Jene Fišer, preminuo je 1. maja 2017. u Novom Sadu u 69. godini

Esita Hajzler, rođ. Špicer, preminula je 10. maja 2017. u Izraelu u 94. godini. Iza sebe je ostavila dvojicu sinova, četvoro unuka i sedam praunuka.

בגיליון זה אנו כותבים:

אנשים ואירועים (בחירה של חדשות)

ספרים חדשים

אודות יהודי קיקינדה ו בצ'אי

היסטוריוגרפיה של יהודים בסרביה, במקרה הספציפי בוויבודינה, התעשרה עם שני ספרים חשובים שמדברים על יהודים בקיקינדה ובבצ'אי. בסוף השנה שעברה ובתחילה זאת, פורסמו שתי מונוגרפיות על ההיסטוריה ועל החיים של יהודים בשתי הערים הללו.

הספר הראשון הוא ההיסטוריה של היהודים בקיקינדה הגדולה, וזה החיבר הליכים של ארבעה היסטוריונים בקיקינדה:

ולדיסלב וייין, הוא גם האוצר הסטוריון במוזיאון הלאומי בקיקינדה וגם העורך של הספר, טיינה רופצ'יץ' וסרג'ן סיבצ'ב, עובדי הארכיון ההיסטורי של קיקינדה ומרקו מילושב, פרופסור להיסטוריה. הספר הוצא על ידי המוזיאון הלאומי של קיקינדה והפרויקט כולו נתמך כלכלית על ידי משרד התרבות, יחסי מידע ציבורי עם דתות וקהילות של וויבודינה.

הספר אחר, פורסם על ידי הספרייה הלאומית בצ'אי בשם היהודים בבצ'אי. מחבריו: **אנה בולדיז'ר, מיהל' גוטשי, צ'ילה מג'רי, דרגישה סלביץ', מריה סטפנוב ואיזבלה שורמז**. הספר כתוב בשתי שפות, בשפה סרבית והונגרית והקורא איתו מקבל דיסק עם סרט תיעודי קצר על הנושא. הבודק לשני הפרסומים הללו הוא היסטוריון, פרופסור דוקטור אלכסנדר קסש. לספר זה ההסטוריון דרגישה סלביץ' אמר: "כל קורא תוכל להתוודע עם ההגעה וחיי של היהודים בקהילה שלנו, עם ארגונים שלהם ודתם. יהודים היו חשובים מאוד לפיתוח כלכלי של בצ'אי במאה ה -19."

שניהם המונוגרפיות אלה נותנות סקירה של חיים של היהודים בשתי ערים, מדברות על בתי כנסת ובתי ספר, חברות, בתי קברות, יחידים בנפרד ומשפחות, אבל גם על נסיבות העצובות וקשות מהרעב שלהם כמעט המוחלט במהלך במלחמת העולם השנייה.

צריך לציין שבשנים האחרונות יש כמה פרסומים חשובים שמספרים לנו על היהודים בערים ואפילו אזורים שלמים בסרביה: יהודים של רומה, יהודים בסנטה, יהודים של מיטרוויצה, יהודי קרגויוץ, תולדות היהודים טמרין, החשיבות של יהודי משבץ ופודרינ'ה, יהודים סיד, שלום מפירוט, מגלגול לגלגול שלסבדקה. מה שמושך את תשומת לבנו היא העובדה, שאחרי כמה סופרים וחוקרים ממוצא יהודי היום כמעט כל הסופרים והמוציאים לאור הם הגויים. האינטרס שלהם באמצעות מחקר שלהם יכתבו ספרים וישארו את חותמם על חיי היהודים בסרביה זה ראוי לשבח, אבל לפנינו יש השאלה: האם יש אנשים בקהילות היהודיות שיש להם את הידע והעניין לעבודה מסוג זה.

בלגרד

קדיש של קלמגדן בקיטור

הסרט התיעודי "קדיש של קלמגדן" היה בבכורה במרכז התרבות "קיטור" וגם בבנין זה ברחוב קפטן מישינה גילה שלט הנצחה לזכר בתרומת ההון תרבות הקהילה היהודית של המאה ה-20. התסריט של סרטו של לביניה דבנפורט וביים מיודרג צ'רטיץ'. מדובר על הדור האבוד של נוער יהודי בבלגרד בשנות העשרים והשלושים של המאה הקודמת. הסיפור עוקב אחר גורלם של תזמורת הג'אז "מיקי ג'אז" אשר בשנת 1928 היה הראשון שהביא הז'אנר המוזיקלי הזה בבלגרד. חברי ההרכב המוזיקלי היו יהודים וכולם נספו בשואה, חוץ מאחד שהצליח לשרוד.

כמו המרואיינים בסרט, בין היתר השתתפו ווייסלב בובישה סימיץ', מיקי מנוילוביץ', היסטוריונים פרופ' קרינקה ויאדקוביץ' ופרופ. ד"ר סלובודן מרקוביץ', ואברם ישראל. הסרט הוא חלק "מותחני אמנות" הסדרה.

ול'ה פבלוביץ', מגיש הטלוויזיה הידוע, הסביר שהוא משחק בסרט העיתונאי שמצא בטעות את התמונה הישנה ומי זה הסיפור מפתח.

"הסרט הזה הוא תרחיש שעשה לביניה דבנפורט, הרעיון היה שלה כי היא רצתה לעשות משהו כזה. שנינו התחלנו לעבוד בסרט לפני 18 חודשים. כאשר לא הצלחנו להיפגש בגלל הנסיעות, התכתבנו בדואר אלקטרוני. זוהי רק ההתחלה של כתיבת ההיסטוריה הלא ידועה על אנשים בבלגרד בין שתי מלחמות. חלקם ידועים, חלקם לא ידועים. עבורנו להמשיך לגלות אותם" אמר ל"פוליטיקה" מיודרג צ'רטיץ' שבסרט הציק אותו ביותר הסבל של רומא מן הרכב ג'אז ועדותו של ווייסלב סימיץ' בובישה.

"הגרמנים אילצו את רומא בסימישטה לשחק הפתיח "הספר מסביליה" ולאחר מכן מכשירים המלונות שלהם נשרף, והם נלקחו לתאי הגזים. אף אחד מנגני הקורבנות לא יודעים את שמות" אמר ג'רטיץ'.

האירוע נערך במעמד נציגי הסגל הדיפלומטי, הציבור וחיי תרבות.

חמש מאות שנה לאחר קום "גטאות" הראשון בוונציה

ביום חמישי 2 במרץ 2017, החל מהשעה 18 בערב בגלריה של הקהילה היהודית של בלגרד, פרופ סרג'אן שרליץ' הרצה "חמש מאות שנה לאחר קום "גטאות" הראשון בוונציה".

הרצאה זו פרופ' שרקיץ' כבר היה ב 2016 ביום השנה להיווסדה של הגטו הראשון בוונציה, שנערך בפקולטה למשפטים בנובי סאד, ולאחר מכן בקהילה היהודית של סובוטיצה ובנובי סאד. ההרצאה היתה מעניינת ומשמעותי היתה בעקבות מצגת וסברים ציוריות.

תערוכה

פריט במסגרת התערוכה "תיבת הזיכרונות - חיי משפחה יהודית דרליך מסומבור"

אחר הגדרת מוזיאון העיר והארכיון לסומבור וויבודינה, חלק התערוכה "תיבת של זיכרונות" היגיע בקהילה היהודית בבלגרד. פריטים פתיחת המחבר מילקה ל'וביה התקיים ביום שבת 28 בינואר בגלריה של קהילה היהודית בלגרד, לרגל היום הבינלאומי לציון השואה. התערוכה אורגנה על ידי הקהילה היהודית ומוזיאון העיר בסומבור.

האורחים התקבלו בברכה על ידי ראש הקהילה יעקב סאלום. אלונה פישר קם, שגריר ישראל בסרביה, נפתחה התערוכה וגם התייחס המשתתפים. לגבי התערוכה דיבר ברמימיר משולוביץ', מנהל מוזיאון העיר בסומבור. התערוכה מספרת על חייו של מגדה דרליך בסומבור, עד לגירוש לאושוויץ. מגדה ואת אחיה טומי הם היחידים במשפחה ששרדו באושוויץ ואחרי המלחמה, עלו לישראל. התערוכה נעשה על ידי התמונות המשפחתיות המקוריות, אשר ויתרה בת של מגדה דרליך ומשה מוספיה. מיכל טולפן היא מישראל, אך נכחה בטכס הפתיחה.

"ידעתי שאני בת להורים ניצולי שואה, כי אמא שלי היה מספר מקועקע על זרועה. לפעמים, היא סיפרה סיפורים קצרים ממחנה והראה לנו כמה תמונות של משפחתה לפני המלחמה. רק לאחר מותה ב-1999, הבנתי שכל חיי לבשתי צער בלתי ברור של אמי, צער של משפחתה וחברים במחנה כולו" אמרה מיכל טולפן בהתמודדות למבקרים בתערוכה.

Piše: Edita Jankov

Ne dozvoliti reviziju istorije

U Holokaustu je stradalo gotovo 70 odsto od oko 4 300 Jevreja koji su u Novom Sadu živeli pre Drugog svetskog rata

U prisustvu predstavnika ambasada Izraela i Mađarske, Saveza jevrejskih opština Srbije, predsednika JO Novi Sad, Zrenjanin, Pančevo i Kikinda, predsednika Pokrajinske vlade, gradonačelnika Novog Sada, predstavnika Srpske pravoslavne crkve i Muslimanske zajednice, kao i članova Jevrejske opštine i građana, u novosadskoj sinagogi je 26. aprila u podne održan komemorativni skup povodom 73. godišnjice deportacije Jevreja u nacističke logore smrti.

Sa govornice hrama, predsednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović**, poručio je da obeležavanje godišnjice stradanja treba da upozori i na sve aktuelne pojave revizije istorije, kao i nove pojave fašizma. Podsetio je na prvi čin krvave drame u Drugom svetskom ratu, kada su prilikom mađarske okupacije Bačke od fašističke Hortijeve vojske, mnogi Jevreji poslati na prinudni rad, na zloglasnu novosadsku raciju 1942.g., kao i na završni čin zločina, koji je započeo 26. aprila 1944.g., samo nekoliko meseci pred oslobođenje Novog Sada.

Prisutnima se obratio i gradonačelnik **Miloš Vučević** koji je istakao da suština sećanja na jedan od najtragičnijih datuma u novijoj istoriji Grada nije samo odavanje pošte nevinim žrtvama, nego i jasno upozorenje da se takvi zločini nikada i nigde ne smeju ponoviti.

Rabin Srbije **Isak Asiel** i ovoga puta se obratio okupljenima mudrošću i rečima za pamćenje, u duhu jevrejskog učenja. Naveo je pitanje postavljeno rabinu: „Gde je bio Bog kada su se dešavali strašni zločini?“, i rabinov odgovor: „Vatru koju zapali čovek i nož koji podigne čovek, mora da zaustavi čovek. Makar jedan tihi glas, koji predstavlja svakog od nas, glas čoveka koji može da utiče na drugog čoveka da ne čini zlo.“ Slikovito je naveo da je i običan skretničar na pruzi mogao da preusmeri voz ka Aušvicu na drugi pravac.

U Holokaustu je stradalo gotovo 70 odsto od oko 4 300 Jevreja koji su u Novom Sadu živeli pre Drugog svetskog rata. Najveći broj, baš kao i 10 000 Jevreja iz drugih delova Bačke, koji su, takođe, deportovani tog strašnog proleća, završio je u zloglasnom Aušvicu.

U sklopu komemorativne svečanosti u predvorju Sinagoge postavljena je izložba „Deportacija novosadskih Jevreja 1944. godine“. Izložbu su organizovali Jevrejska opština Novi Sad, Udruženje građana Danubijus i Istorijski arhiv Novog Sada, čiji je direktor **Petar Đurđev**, otvorio izložbu.

U muzičkom delu programa učestvavao je gudački kvartet Panonija, čiji članovi su: **Roman Bugar** violina, direktor Vojvođanskog simfonijskog orkestra **Marin Bugar**, violina, član orkestra opere SNP **Aleksandar Stankov**, viola, direktor Opere SNP **Roni Beraha** violončelo, predsednik udruženja Banat artemuzika i autor aranžmana. Izvođenjem i izborom kompozicija preplavili su sinagogu jevrejskim zvukom i vinuli zanemele prisutne u tragediju i tugu događaja čijim povodom su se okupili.

Suština sećanja je upozorenje – Miloš Vučević (foto: www.novisad.rs)

Kod spomen-table ispred Sinagoge, vence su položili: gradonačelnik Novog Sada Miloš Vučević; predsednik Pokrajinske vlade Igor Mirović; ambasador Mađarske u Beogradu **Atila Pinte**r, zamenica ambasadora Izraela u Beogradu **Dženifer Sedou**; predstavnik Saveza jevrejskih opština Srbije **Ruben Dajč**; predsednik Jevrejske opštine Novi Sad **Goran Levi**; predsednica Jevrejske opštine Zrenjanin **Ljiljana Popov**; predsednik Jevrejske opštine Pančevo **David Montijas** i predsednica Jevrejske opštine Kikinda **Nevena Knežević**.

Otvaranje izložbe

TISKOVINA
IMPRIMEE

Exp. Savez Jevrejskih opština Srbije,
11000 Beograd, Kralja Petra 71a
POB 30
SRBIJA/SERBIA

SAVEZ JEVREJSKIH OPŠTINA SRBIJE

RASPISUJE

61. NAGRADNI KONKURS

Savez jevrejskih opština Srbije raspisuje jubilarni 61. nagradni konkurs za književne radove sa jevrejskom tematikom iz oblasti:

KNJIŽEVNOST (roman, pripovetka, pesme)

NAUČNI RAD

MEMOARI I HRONIKE

Žiri dodeljuje ukupno tri nagrade.

Žiri može odlučiti da nagrade dodeli i drugačije.

Radove slati pisane na srpskom ili srodnim jezicima, kucane mašinom ili na kompjuteru, u dva primerka koji se ne vraćaju.

Autori ne mogu konkurisati sa radovima koji su već objavljeni ili nagrađeni na nekom drugom konkursu.

Radovi se dostavljaju potpisani šifrom sa priloženom drugom zatvorenom kovertom sa razrešenjem šifre.

Krajnji rok za predaju radova je 31. avgust 2017.

Rezultati konkursa će biti objavljeni u listu „Politika“ krajem novembra 2017.

Radove slati na adresu:

SAVEZ JEVREJSKIH OPŠTINA SRBIJE
(za Nagradni konkurs)
Kralja Petra 71A, POB 30,
11000 Beograd, SRBIJA/SERBIA

Izdavač: Savez jevrejskih opština Srbije, Kralja Petra 71-a, POB 30, tel: 011/26 24 359, 26 21 837; **Fax:** 011/26 26 674,
e-mail: bilten@savezjos.org; Izlaženje Jevrejskog pregleda pomažu Ministarstvo vera Srbije i Ministarstvo kulture Srbije;
CIP – Katalogizacija u publikaciji; Narodna biblioteka Srbije, Beograd; ISSN 1452-130X = Bilten – Savez jevrejskih opština Srbije;
COBISS.SR-ID 81280012; **Glavni i odgovorni urednik:** Stanimir Saša Ristić; **Tehnički urednik:** Željko Hrček

Izlaženje „Jevrejskog pregleda“ omogućeno je uz saradnju i pomoć
Uprave za saradnju sa crkvama i verskim zajednicama Ministarstva pravde Republike Srbije.

Svi potpisani članci odražavaju lično mišljenje autora, koje se ne podudara uvek sa mišljenjem redakcije.

Rukopisi za naredni broj se primaju do 20. u mesecu; Redakcija zadržava pravo da prilagodi priloge; Štampa: LION, Beograd